Riigikogu
Tallinn

Tallinna Töline

Eesti töörahwa ühise wäerinna häälekandja

Kõigi maade proletaarlased, ühinegem!

Ilmub kaks korda nädalas, kolmapäewal ja laupäewal.

Toimetus ja talitus: Tallinn, Gogoli puiestee nr. 4. Tööliste Keldris.

Telefoni nr. 1301. Postkast nr. 334.

Üksik nummer 5 marka.

Tellimishind: 1 kuu peale postiga 40 marka. 3 „ „ „ 80 „ 6 „ „ „ 120 „

Kuulutuste Hind: Kuulutuste üksi, ühel weerul 6 mk., ametiühistustele 3 mk. millimeeter.

Nr. 11. Laupäewal, 11. märtsil 1922. a. I. aastakäik.

Maatööliste ühisused — kongressile.

Kohalekordse kalse järele on Maatööliste Liidu juhatusel lõpuks korda läinud saada sisemininisteeriumilt luba maatööliste kongressi ärapidamiseks. Ja kahekse päewa pärast, t. o. 20. märtsil astub kongress Tallinnas, Tööliste Keldris kokku.

Kahe aasta järele avaneb maatööliste ühisuste esitajatel jälle wõimalus arutada oma põlewaid küsimusi.

Eelmisest kongressist saadik on nii mitmesugused asjaolud muutunud, mitmed maatööliste elusse puutuwad küsimused, mis tol korral lihtsatena paistsid, on üsiid ouanud äärmiselt teraua kuju. Eelolew kongress peab andma kindlad wastused nende peale.

Mis on siis selle kahe aasta jooksul selgunud?

Kõigepealt see, et meie kodanluse poolt riigi rajamisest saadik tarwitusele wõetud „ajutine" surwe töölisteklassi wastu, mida wabandati erakorraliste sõjaohtudega, on nüüd „rahu" ajal muutunud alaliseks, kindlaks tagurliseks walitsemise süsteemiks. Järksärgulise sõjaseaduse kaotamisega kaotab kodanlus ka kõik needki wäljeseid mõnedused tööliste poliitika alal, mis wabariigi paari esimese kestmise aastal weel tööliste meelitamiseks olid järele jätetud Wene revolutsiooni ajast. Nüüd ei ole kahtlust, et Eesti hallparun, toetades oma riigi wõimu peale, püüab põllutööliste teha ema läätlikuks kurnamisasjaks. Sundusliikude määruste ärajäämine on selle püüdmise elawaks tõendiseks. Ja kõesolew põllutöö aasta tõotab saada põllutööliste palgakärpimise ja tööpäewa pikendamise aastaks.

See on rahuaegse Eesti esimene kink põllutöölisele!

Aga wiimasel kahel aastal on kibedasti ametis olnud ka maareformi teostamise kallal.

Kui eelmisel kongressil weel suur osa põllutöölistest lootis maajaganisel saada oma „maalapirein", siis on nüüd need kõik maajaganise aastal maaproletaarlaste maatükiküdlemata jelgeks teinud, misfuguse ärnmiselt rasked tagajärjed on sellel „reformil" põllutöölise kohta. Tuhandete peawarjuta ja tööta jäänud tööliste perekondade hädakisa awab nendegi tööliste silmad, kes pole weel üle elanud maajaganise õnnetust.

Siinsamas on aga ka töölised-asunikud, kes wõtsid maatükid suurte wõlgadega. Aastast wõi paawist liesesistwast maapidamisest on küllalt olnud, et neid heita wäljapääsemata seisukorda; nad on pankrotis ja „oma maalapike" ähwardab lihtsalt ühes põllutööliste wiimase waramatusega.

Nõisfuguine „maareform" paneb mõtlema töölist teisiti, kui kahe aasta eest.

Kõige selle juures on põllutööliste ühisused nõrgaks jäänud kodanluse walge terrori läökide all ja paljudes kohtades isegi lõhwitatud ning töölised laialt pillatud ja ära hirmutatud.

Lisaks sellele käib kõige ägedam kodanlise ajakirjanduse äsfitus aktiiwsemate tööliste ühisuste wastu ja sotsiaaldemokraatide poolt tööliste hurjutamine ja parastamine selle eest, et nad tõsist remoutsioonilist wõitlust pidades on suunitud olnud kandma määratumaid ohwrid.

Sarnased on olud ja see õhkkond, milles astub kokku teine ülemaakine maatööliste ühisuste kongress.

Aga kas peab sellepärast see kongress olema patukahetsuse ja meeleparanduse päewaks, kus põllutöölised pöörawad selja klassiwõitluse taktikale ja afuwad sotsiide reisepti järele kannatlikult orjama Eesti hallparuneid, et mitte ära teenida nende wiha?

Ei, põllutöölised on juba selle sotsiide kooli läbi teinud ja neil pole tahtmist enam pöörda sinna tagasi.

See kongress peab saama maatööliste jõudude koondamise päewaks. Üheks tähtsamaks kongressi päewakorra küsimuseks on just organiseerimiskküsimus, nii ülemaalises, kui ka rahuswahelises ulatuses. On täiesti wõimatu ühtainust ka kõige wäiksemat nõudmist läbi wiia, kui puuduwad tugewad ühisused ja nende tihe wõrk üle terwe maa. Sellepärast peab kongress leidma abinõusid ja teid, kuidas kõige kiiremini ka mahajäänumaid maanurke saaks ühisustega üle külwata.

Aga töölisteklassi jõud kaswab weel tugewamaks, kui on loodud tihe side teiste maade töölistega.

Senni on ainult Maatööliste Liidu nõukogu ja juhatus omaks wõtnud Punaste Ametiühisuste Internatsionaali põhimõtted. Eelolew kongress peab nüüd üttema, et Eesti maatööliste ühisustel tuleb minna kaasa kogu ilma revolutsioonilisele tööliste organisatsioonidega Punase Ametiühisuste Internatsionaali ülpu all.

Edasi on suurele osale liinna proletaarlaste ühisustele selge, et Eesti töölisteklass suudab tagasi lüüa ühinemud kodanluse pealetungimise, wõideldes ühises töörahwa wäerinnas. Kümned ühisused ja tööliste koosolekud on ühise wäerinna mõtte õigeks kiitnud ja wastu wõinud selle platwormi, mis ühtlustab ühise wäerinna tegewust.

Niisiid on kord maatööliste käes ja nende kongress peab selle ühise wäerinna mõtte õigeks tunnistama ning ta teostamisele asuma.

Peale selle tuleb kongressil wälja töötada põllutööliste palgawõitluse kawa, mis oleks juhtnööriteks kõikidele ühisustele. Samuti peab ta kindlaks määrama tööliste esitajate ülesannete piiwid omawalitsuse asutustes.

Need ja terwe riba teisi tähtsaid küsimusi on kongressi päewakorras, mis peawad otstarbekohaselt otsustatud saama. Sellepärast on wäga tarwilik, et maatööliste ühisused, walides saadikuid kongressile, arutaksid läbi kongressi päewakorra ja annaksid oma saadikutele kaasa juhtnöörid.

Eelmisel kongressil wabanesid maatöölised sotsiide poolt küünatud hurraisamaalisest waimust ja wõtsid wastu klassiwõitluse põhimõtte. Kuid sellel kongressil peawad maatöölised sammu edasi astuma ja klassiwõitluse põhimõtte tunnistamiseks selle teostamisele asuma ühes linna ja rajataguste seltsimeestega.

Weel on kahekse päewa kongressi algusseni. Need ühisused, kes pole senni saadikuid ära walinud, tehku seda selle nädala jooksul. Ärgu puuduge kongressilt ükski maatööliste ühisus.

Eesti tõusik kodanluse reaktsioon süweneb iga päewaga.

Pärnumaa Sotsialistlik Noorsoo Ühing Riigikohtu poolt sulutud. Kui mitte Einbund, siis Riigikohus Kohtuministeeriumiga — niisugune on sõjaseaduse kaotamise tagajärg.

Neil päiwil saime Pärnust niisuguse teate:

Ülle-Pärnumaalise Sotsialistliku Noorsoo Ühingu asutajad-liikmed said politsei kaudu järgmise kirjaliku otsuse:

„Riigikohtu administratiiw-osakonna tolmetus nr. 1016. — 1921. a. — Eesti Wabariigi nimel.

Riigikohus — administratiiw-osakonnas, Tartus Riigikohtu ruumides, awalikul kohtuistangul, kohtuministri ettekanne Wiljandi-Pärnu Rahukogu „Ülle-Pärnumaalise Sotsialistliku Noorsoo Ühingu" registreerimise 27. juunist 1921. a. nr. 810 all järelwalwe korras tühjakstunnistamise asjas, otsustas Riigikohus:

Wiljandi-Pärnu Rahukogu otsus 27. juunist 1921. a. ÜlePärnumaalise Sotsialistliku Noorsoo Ühingu registreerimise asjas walwekorras ära muuta ja Rahukogule ette kirjutada nimetatud ühing registrist maha kustutada ja sellest ühingule teatada".

Pärnumaa Sotsialistlik Noorsoo Ühing oli ainus proletaarline noorsoo ühing Eestis. Ta tekkis ja asus maakonnas, kus sõjaseadus ammu juba kaotatud. Aga ka ait pinnaks Eesti demokraatia ülempreestrile silmas. Hariduisminister Bauerile andis selle ühingu tekkimine asja — tõrkuküärselt ära keelata koolinoorsoole osawõtmise ühingutest, millel taewaliidu õnnistust ei ole. Nagu Einbund mullu Bauerile appi läks Ülle-Eestimaalise Noorproletaarlaste ühingu wastu ja selle sulgus, nii on wäid kohtuminister Reichmann oma awitawa käe sirutanud samale Bauerile ja riigikohus on Pärnumaa töölisnoorsoo ühingu sulgunud administratiiw-korras.

See on üks kili selle surwe ahelikus, mis töörahwast kammitsas hoiab ja — eriti lüliks selles sõjakäigus, mis hariduisministeeriumil käsil on noorsoolikumise wastu üldse. Kui mullu alles „üleriikliised noorte-pühad" kroonu eestkastmise all seisid, siis on tänawu isegi need isamaalised toimetused juba wande all. Sõjakäik on arenemas mitte ainult proletaarlise noorsoolikumise wastu, waid ka kodanlise noorsoo pahema tiiwa wastu. Põranda alla tahetakse kihutada kõik need woolud noorsoo hulgas, mis mitte mustasajalised-maruraahuslised ei ole. Siin riigikohus, seal — sõjaseadus ja kus seda ega teist el küüni, seal hariduisministri tsirkuläärid.

Mis järgneb sellest?

Sellest järgneb, et sõjaseaduse „lõpetamised" milgi määrat ei tähenda wabaduste maksmahakkamist, ja — töörahwal tuleb weel ja weel wõidelda oma kõige algelisemate wabaduste eest.

Ja edasi järgneb sellest, et töörahwale tuleb abiwäge juure igaltpoolt, kus Pätsi walitsuse piits plakfub. Teiselt poolt aga peaksid ka pahempoolsed woolud kodanluse hulgas kord juba mõistma hakkama, et waja on piigi ots pöörata Pätsi walitsuse wastu ja tuge otsida töörahwa hulgast. Selleta ei ole õppu kõige ülemal ja mustemal reaktsioonil, mis oma tallermaaks on teinud kõik ühiskondlik elu awaldused.

Kui politseilik kord — üksköik, misfuguses seaduslikus mantlis ikka sõgawamalt sisse juurdub; kui kogu töörahwas ja wäikekodanluse kehwemad kihid ikka rängamini ägawad maksudekoorma all; kui seda koormat walitsus weelgi raskemaks meile tahab teha alandades tulumaksu protsenti suuremate sissetulekute pealt, — siis langeb lõwiosa wastutusest tööerakonna peale, ilma kelle toetuseta Pätsi walitsust — seda tagurlust ja kogupõllumeeste nuunamist ei oleks. Siit tehku kõige laiemad sõunikute, popside, wäikeremtnikkude, kehwemate asunikkude hulgad oma järeldused. Sest kui töörahwa ühinemist takistatakse, siis läheb see kurnajate kajuks. Ja selle peale tuleb wastata kogu töörahwa ühinemisega Pätsi walitsusbloki wastu!

Wälismailt.

Poola—Soome lepingu puhul

on kohaliku Wene saatkonna ajakirjanduse büroo bülletinis awaldatud järgmine kaebus:

Autoriteetlikkudest allikatest teatatakse meile, et praegu teeksil olewat Poola—Soome lepingut peetakse Moskwas mitte tähemõtteliseks sõnamuks, mis juhtud Wenemaa wastu. Tõsi, ametlikult nimetatakse seda kawatsetawat liidu kaitseliiduks, kuid silmaspidades Wenemaa rahuarmastawat poliitikat, wõib sarnane liit olla ainulsi agressiiwseks.

Poola—Soome lepingu sõlmimise aeg ja otstarbekohasus, waadates mõlemate lepingiaste hiiwide seisukohalt, paistab ärnmiselt kahtlane olewat. Gennas peab otsustamisele tulema rahuküsimus, kuid Poola—Soome leping ei kergenda, waid teeb weel rängemaks töölisklasse rahu wahekordade kindlaks määramise Wenemaa ja Poola-Soome wahel. Ja oneti ei suuda Poola ega Soome ülesehitada oma majandust ilma et nad oleksid kõige tihedamas ühenduses nõuk. Wenemaaga. Peale selle tuleb Poolal mängida tähtsat osa Wenemaa ja Lääne-Euroopa kaubanduskiuus läbikämises. Ja tjaariaegsete wõigade küsimuse otsustamisel, mis tingimata Gennas üles kerkib, on Poolal ja Soomel ärnmiselt kahjulil olla hiiis Wenemaaga.

Selle juures on aga eriti arusaamatu Soome ülewalpidamine. Nagu Warssawi teated kõnelewad, tahtwat Soome walitsus sõlmida sõjalist lepingut mitte üksi Poolaga, waid ka Nõukogude-Wenemaaga. See tähendab, et Soomemaa tahab wägisi sattuda Prantsuse imperialistliku poliitika ringi. Sellel sammul wõiwad olla aga Soome kohta ärnmiselt kardetawad tagajärjed.

Soome töölised nõuawad rahuküsimist Wenemaaga.

Soome l.-d. p. ja maapäewa riikm awaldasid üleskutse, kus muu seas öeldud:

Rahu, mis Soome ja Wenemaa wahel tööliste-klassi peaerõtunnilel tehti, on hädaohus. Kaubanduslik läbikäimine Wenemaaga, mis ainukesi oleks suutnud kostada maal walitseva tööpuudusse, on katkestatud. Aga sellest hoolimata jatkawad ahnitsejad oma urgitsemisi komisteedes, salajates büroodes ja awalikudes „kodanikude klubides", nõudes sõda Wenemaaga.

Kuid Soome töölised tahatwad rahu nõuk. Wenemaaga ja on wastu ahnitsejate püüdmistele, nõudes Soome walitsuselt, et ta energiliselt rõhuks juba idees maha piitsed Soomemaad kiskuda sõja keeru. Samuti nõuawad töölised, et walitsus teeks kõik, mis wõimalik Wenemaaga tekkinud arusaamatuste lahendamiseks ja selle parempoolse kiire wastutusele wõtmiseks, kes olt siseministri tapmise algataja.

Üleskutse lõpus pöördakse tööliste poole ja pannakse ette arutada läbi järgmised küsimused: rahu kindlustamine ja sõbraliku wahekorra jalulesseadmine nõuk. Wenemaaga; põhiseaduses ette nähtud kodanlik wabaduste ja õiguste kindlustamine; demokraatliku korra kaitse parempoolsete pealetungimise wastu.

Niisiid on kord maatööliste käes ja nende kongress peab selle ühise wäerinna mõtte õigeks tunnistama ning ta teostamisele asuma.

Peale selle tuleb kongressil wälja töötada põllutööliste palgawõitluse kawa, mis oleks juhtnööriteks kõikidele ühisustele. Samuti peab ta kindlaks määrama tööliste esitajate ülesannete piiwid omawalitsuse asutustes.

Need ja terwe riba teisi tähtsaid küsimusi on kongressi päewakorras, mis peawad otstarbekohaselt otsustatud saama. Sellepärast on wäga tarwilik, et maatööliste ühisused, walides saadikuid kongressile, arutaksid läbi kongressi päewakorra ja annaksid oma saadikutele kaasa juhtnöörid.

Eelmisel kongressil wabanesid maatöölised sotsiide poolt küünatud hurraisamaalisest waimust ja wõtsid wastu klassiwõitluse põhimõtte. Kuid sellel kongressil peawad maatöölised sammu edasi astuma ja klassiwõitluse põhimõtte tunnistamiseks selle teostamisele asuma ühes linna ja rajataguste seltsimeestega.

Weel on kahekse päewa kongressi algusseni. Need ühisused, kes pole senni saadikuid ära walinud, tehku seda selle nädala jooksul. Ärgu puuduge kongressilt ükski maatööliste ühisus.

Lloyd George jalgealune pudenemas.

Genua konwerentsi kokkukutsumise otsus kutsus otsekohe Prantsuse peaministri Brianodi, siis Itaalia peaministri Bonomi. Nüüd on ka Lloyd George jalgealune kaduma hakanud — on lagunemas nende erakondade blokk, mis Lloyd George'i Inglise ahnukojas toetas.

Lloyd George erakondade blokk on lagunemas kahele poole. Paremale poole keerawad konserwaatorid (alahoidlajad). See on Inglise maaloordide ja töötuskuningate erakond. Need näewad Inglise kitsiku seisukorra põhjust selles, et imperialistliku wõimupoliitikat polla Lloyd George küllalt otsustawalt arendanud. Nad nõuawad teiwat poliitikat ühest küljest Siri, India ning Egiptuse wastu, kes Inglise wereimeja küüsist wabaneda tahawad; teisest küljest aga wõidetud Saksamaa ja nälgiwa Wenemaa wastu. Wiimasel häälestamisel Siri küsimuses häälestas konserwaatoriest, keda alamkojas 370 on, ainult 158 Lloyd George poolt. Konserwaatorite juhid on seletanud, et eelolewatel walimistel ei wõi enam olla praegust erakondade blokki. Ja walitsuse kawatsus kokkuhoidikku riigeelarwet kokku seada maa- ja mereväe kulude kärpimise teel, on suurt protesti wäljo kutsunud paremalt poolt.

Pahemale poole — Asquithi poole keerab Lloyd George blokt pahem tiiw. Asquithi erakond on — suurkaupluse ja suurte exportööride erakond ja nõuab otsustawat poliitikat ning kiiremat tegutsemist „ülesehitamise" alal. See on [illegible] teeles — ta nõuab, et wana-Euroopa ja Wenemaa turud uuesti jalule seataks selle kauba ostmiseks, mis Asquithi meeste ladudes seisab.

Selle lisaks tuleb sadadetuhandete tööliste rahulolematus, kelle palkasid alandatud ja tööpäewa pikendatud eht tööpäewi nädalas kärbitud. See rahulolematus tuleb awaliikuks osalistel järelwalimistel alamkotta: kahel wiimasel järelwalimisel suuremates tööstuskeskustes sai walitsuse kandidaat lööduid ja wõitis tööpartei kandidaat. See tööpartei on wäga parempoolne partei, mis koos seisab ametiühistustest ja Inglise sotsialistidest. Kuigi see partei oma paendusega püüab tööliste klassi parajusmeelsuse seisukohal hoida, siiski läheb tööliste meeleolu järjest punaseks, sest — kiikiikus on wäga suur terwes tööstuses, kuna wäljawedu alatasa langeb.

Siin püüab siis Lloyd George manöötrerdada, et kodanluse laetwukest wastsemateesse meteeje juhtida. Prantsusmaa asus Genua konwerentsi kõikide ahinõudega sabotseerima. Sest Prantsuse kapitaal ei taha wastu wõtta Lloyd George'i plaani, mis selles seisis, et asutatakse rahwuswaheline kapitalistide selts Nõukogude Wenemaa riisumiseks. Sellest seltsist oleks osa wõtma kutsutud ka Saksa kapitaal ja Inglise kapitaal oleks selles juhtiwat osa mängimud. Kumbki — ei Saksa kapitaalki osawõtmine ega Inglise kapitaali juhtiw osa ei ole meeltmööda Prantsuse kapitaalile. Ning Prantsuse kapitalistideklass hakkas katseid teegma — ilma Inglismaata, see on — ilma Genua konwerentsita kokkulepet saawutada Nõukogude Wenemaaga. Ja et seda ära hoida, on Lloyd George näitawasti astunud Prantsusmaale järelandmise teele. Kui need kaks omawahel kokku lepiwad, siis oleks üks tagajärg, et Saksamaale mõnõtususeid kergendusi ei tehta sõjakahjutajumaksude asjus; ja teine tagajärg oleks, et Nõukogude Wenemaal wõimalikult rängemad tingimised ette pannakse: takt nõuda wõlgade tasumist, ilma et talle anda krediiti oma majanduse jalulesseadmiseks.

Näupidamine tööliste ja töötandjate wahel Daanis.

5. märtsil algasid läbirääkimised tööliste ja töötandjate wahel lahtumineku peaküsimuse — 8-tunnilise tööpäewa üle. Nõupidamised jatkusid järgmisel päewadel.

Prantsusmaa uued intriigid.

„Temps" nõuab, et Genua konwerentsile lastaks mitte üksi nõukogude walitsus, waid ka teiste Wene parteide esitajad.

Leht paneb ette kutsuda samuti kaubanduse esitajaid, sest et enamlased ei olewat küllalt tugewad sisemise uuenduse teostajateks ja et enamlaste allkiri ei olewat kohustaw tulewasele Wenemaale. Olla tarwis selgeks teha, misfuguste kihtidega oleks soowitaw pidada läbirääkimisi Wene asjas.

Rootsi sotsid Genua konwerentsist.

Walitsuse häälekandja „Socialdemokraten" kirjutab omas juhtkirjas „Genua konwerentsi eel":

Konwerentsi tegewuse ulatuspiirkonda on suurestri kärbitud. Heakstegemise maksude küsimust ei käsitata, tehtud rahulepingud jäätwad jõusse ilma muudatuseta. Ent konwerents tähendab siiski uue poliitilise kursi algust Euroopas, sest Wenemaa astub nõupidamiseks Lääne-Euroopa riikide riitta. Inglismaa ja ta liitlased ajawad uutele teedele Wenemaa suhtes. On märgata tõsist püüet, kõrwaldada kõik takistused, mis lahutawad Wenemaad teistest Euroopa riikidest.

Riigikogust.

Jõulu waheaja järele astus Riigikogu 9. märtsil kokku. Esimese koosoleku päewakorras oli riigi 1922. a. eelarve.

Eelarve kommisjoni nimel esines pikema kõnega kommisjoni esimees Kukk. Hoolimata sellest, et kõneleja heasiidamlikult tahtis waadata eelarwet, oli ta siiski sunnitud tunnistama, et riigi kulud kipuwad meile üle jõu minema. Wõrreldes teiste riikide kodanikkude maksukoormat meie maksudega näeme et kusagil mujal ei tuse hinge peale niipalju maksu, kui meil.

Meie peame maksma 30 protsenti kõigidele kolmandiku oma sissetulekuest riigile.

Riigi kulud tõusewad meil jellepärast nii kõrgele, et määratumad summad kulutekste sõjawäe ülespidamiseks. Riigikaitse neelab terwest 36 protsenti, t. o. üle kolmandiku meie tuludest.

Kõneleja soowitab äärmist kokkuhoidmist, sest maksude koorem tekitab ülbist ja digalast nurinat, ning awaldab luotust, et tulewaastane eelarwe meil seatakse kõrgu ilma puudujäägita.

Järgmisena kõneleb Piiskar (isesisew). Ligidale lähetumiliges kõnes arwustab ta üksikasjalisett riigi eelarwet ja selle najal paljastab kodanlise walitsuse poliitikat. Oma kõne lõpus tegtab ta et iseseiswate sotsialistide rühm hääletab eelarwe wastu.

Järgmises nais toone Piiskari kõne töielikumalt.

Wiimasena kõneleb Laidoner. Ka tema rõhutab, et meil sõjawäe kulud liig suured on, kuid arwab, et neid nii ruttu siiski wähendada ei saa. Nimelt ei olla meil karta küll midagi Lääne poolt, selle eest olewat aga Idas niisugune walitsus, kes püüda kogu ilmas sisseseada samasugust korda kui seal, ja sellepärast ei wõiwat meie riigisad weel mõõka tupesse panna. Meie riigikaitse kulud ei olewat absolutselt wõites siiski mitte liig suured.

Pealades lõnna ja põhjapoolsete naabritega tekkinud wahekordade juures, arwab kõneleja, et peale sõja olewat meil liig upsakaks minduud ja arwama hakatud, et ega teisi meile tauwis pole, waid wastuokspaid teistele. Sellest olewat tulnudki see, et meie wahekorrad alles selgitamata oma naabritega. Ka noritawat meil asjata tüli mõne kõrsi või talulogu pärast.

Edasi peatab kõneleja rahwahuigetkise, riigiwõlgade, riikliikude ettewõtete juures. Maareformi kohta arwab ta, et see ei olewat õnnestanud, just puudulku maaseaduse tõttu, mida peab kiires korras parandama.

Lõpuks kõneleb weel riigi tuludest.

Ajakirjandus.

Sotside wäljasirutatud käsi ei ole õhku rippuma jäänud.

Sotsid teatasid hiljuti oma „Tulewikus", et 12 nõudmisi kuisagise ei kõlbawat ja et nemad ühise wõitlemise asja koosa ei tee. Me ütlesime siis, et see on sotside ühine wäerind töörahwa wastu.

Juba 2. märtsil läi maakiku „Kaja" „Tulewiku" sõnad oma juhtkirjas ära, et 12 nõudmisi olla „sõgu", mis ei kõlba ei töörahwa ühinemise, ei wõitluse alusteks", ja see hallpunnise ihuleht lausub omalt poolt: „Seda on arusaajad inimesed alati kommunistlikkude ettepanekute kohta öitelnud..."

Nõnda siis — „arusaajate inimeste" üline wäerind — sotsidest kunni maaliku kogupõllumeestenil

Ja järgmisel päewal ruttas sinna wäerinda ka miljonääride „Päewaleht". See wõttis tõmmete ja jälle tõmmete kaupa „Tulewikust" ridu, mis töörahwa ühisi wäerinda püüawad maha teha, ja malkis nendega kõiki meid waeseid patuseid, kes me pühame luna töörahwa ühisi wäerinda „Kaja" ja „Päewalehe" perenneeste wastu.

Nõnda siis — sotside üline wäerind hallparunitega ja miljonäärdega on õnnelikult tehtud, nagu — ikka...

Aga mis sunnib kodanlisi lehti kõne alla wõima töörahwa ühise wäerinna asja? „Päewaleht" sobiseb saladuse wõha, kui ta ütleb: „Meile teatatakse, et mõnedes wabrikutes töölised need nõudmised juba heaks on kiitnud..."

Waat, selles see häda on, et töölised tõesti astuwad ühisesse wäerinda — omawahel, aga mitte kurnajatega, waid kurnajate wastu.

Kibe enesewitsutamine.

Sotside „Tulewik" walab krokodilli pisaraid, et riik on paranulele tasuta annab metsa 1920—22. aastatel 9297 tiinu, mille hind weerand miljardi, ja ohlab: „Selle metsamaterjaaliga, mis endistele mõisaomanikkudele kingitud, oleks kõikide asunikkude hoonete wõidud ühes ehitada, sajad koolimajad korda seada."

Wäga õige. Aga — kui meie nõuame, et asunikkudele hoonete ehitamiseks ning popsidele ja sõnikutedele hoonete parandamiseks eht mõendamiseks antaks riigi poolt matkuta metsamaterjaaliid, siis tõstab „Tulewik" selectama, et see olla pagana „sõgane" nõudmine. Kui riik selleet pankrotti ei jäänud, et paruniitele weerand miljardi eest metsa kingiti, siis ei wii ka see riiki pankrotti, kui popsidele, sõnikutele ja asunikkudele kaks weerandit miljardi kingitakse: üks weerand paruniitelt siisse nõnda, teine weerand hallparunitelt.

„Noor Proletaarlane" ja „Kommunist".

Läinud nädalal ilmis „Kaja", kas ilmub „Noor Proletaarlane" põranda all edasi, kuna nüüd on ilmunud „Noor Tööline"? Nagu wastuseks sellele saadeti meile postiga „Noore Proletaarlase" 1. märtsi nuumer ja „Kommunisti" nr. 4 (54).

Nagu „Noorest Proletaarlasest" näha, on Riias 6.—7. jaanuaril ära peetud Balkimaade Kommunistlikkude Noorsoo Ühingute esimene konwerents, kus esitatud olid Eesti, Läti ja Leedu Komm. Noorsoo ühingud. Konwerents on ära peetud põranda all. 16.—18. jaanuaril on niisama põranda all ära peetud Lätimaa Komm. Noorsoo ühingu teine kongress, millest külalisena ka Eesti Komm. Noorsoo ühingu esitaja osa wõtnud on.

„Kommunist" on hakanud awaldama „kaitsepolitsei intuitsioonl-kambri" saladusi ja töötab seda järgmistes nuumbrites jatkata.

Tõenäoline on, et nõudmised, mis „Kaja" ja „Tulewik" kõnelesid oma juhtkirjas ära, et 12 nõudmisi olla „sõgu", mis ei kõlba ei töörahwa ühinemise, ei wõitluse alusteks", ja see hallpunnise ihuleht lausub omalt poolt: „Seda on arusaajad inimesed alati kommunistlikkude ettepanekute kohta öitelnud..."

Nõnda siis — „arusaajate inimeste" üline wäerind — sotsidest kunni maaliku kogupõllumeestenil

Ja järgmisel päewal ruttas sinna wäerinda ka miljonäärde „Päewaleht". See wõttis tõmmete ja jälle tõmmete kaupa „Tulewikust" ridu, mis töörahwa ühisi wäerinda püüawad maha teha, ja malkis nendega kõiki meid waeseid patuseid, kes me pühame luna töörahwa ühisi wäerinda „Kaja" ja „Päewalehe" perenneeste wastu.

Nõnda siis — sotside üline wäerind hallparunitega ja miljonäärdega on õnnelikult tehtud, nagu — ikka...

Aga mis sunnib kodanlisi lehti kõne alla wõima töörahwa ühise wäerinna asja? „Päewaleht" sobiseb saladuse wõha, kui ta ütleb: „Meile teatatakse, et mõnedes wabrikutes töölised need nõudmised juba heaks on kiitnud..."

Waat, selles see häda on, et töölised tõesti astuwad ühisesse wäerinda — omawahel, aga mitte kurnajatega, waid kurnajate wastu.

Kibe enesewitsutamine.

Sotside „Tulewik" walab krokodilli pisaraid, et riik on paranulele tasuta annab metsa 1920—22. aastatel 9297 tiinu, mille hind weerand miljardi, ja ohlab: „Selle metsamaterjaaliga, mis endistele mõisaomanikkudele kingitud, oleks kõikide asunikkude hoonete wõidud ühes ehitada, sajad koolimajad korda seada."

Wäga õige. Aga — kui meie nõuame, et asunikkudele hoonete ehitamiseks ning popsidele ja sõnikutedele hoonete parandamiseks eht mõendamiseks antaks riigi poolt matkuta metsamaterjaaliid, siis tõstab „Tulewik" selectama, et see olla pagana „sõgane" nõudmine. Kui riik selleet pankrotti ei jäänud, et paruniitele weerand miljardi eest metsa kingiti, siis ei wii ka see riiki pankrotti, kui popsidele, sõnikutele ja asunikkudele kaks weerandit miljardi kingitakse: üks weerand paruniitelt siisse nõnda, teine weerand hallparunitelt.

„Noor Proletaarlane" ja „Kommunist".

Läinud nädalal ilmis „Kaja", kas ilmub „Noor Proletaarlane" põranda all edasi, kuna nüüd on ilmunud „Noor Tööline"? Nagu wastuseks sellele saadeti meile postiga „Noore Proletaarlase" 1. märtsi nuumer ja „Kommunisti" nr. 4 (54).

Nagu „Noorest Proletaarlasest" näha, on Riias 6.—7. jaanuaril ära peetud Balkimaade Kommunistlikkude Noorsoo Ühingute esimene konwerents, kus esitatud olid Eesti, Läti ja Leedu Komm. Noorsoo ühingud. Konwerents on ära peetud põranda all. 16.—18. jaanuaril on niisama põranda all ära peetud Lätimaa Komm. Noorsoo ühingu teine kongress, millest külalisena ka Eesti Komm. Noorsoo ühingu esitaja osa wõtnud on.

„Kommunist" on hakanud awaldama „kaitsepolitsei intuitsioonl-kambri" saladusi ja töötab seda järgmistes nuumbrites jatkata.

Tallinna Metallitööliste ühisuse aasta-peakoosolek „Waltwajas" 5. märtsil s. a.

Koos oli 2387 liikmest 461. Koosoleku juhatajaks waliti sms Jaakson, abiks sms Kägu, protokolli kirjutajaks sm Paalberg ja Nikko. Sms Jaakson andis aru ühisuse tegewusest 1921. a. Kasteks hoobiks ühisuse tegewusele oli Tööliste maja äratõstmine ja ühisuste uutisiale heitmine. Samuti rängali on mõjunud poliitiline surve oma waugistuste ja tagakiusamistega. Aprillis oli ühisusel liikmed 1.100, aasta lõpuks 1850. Nüüd on asi suuresti paranenud. Eriliit koogu on loonud metallitööliste ümberorganiseerimise kihutusnõdalad. Koosoleku aasta 1. märtsini oli ühisusel liikmeid kunni 2200. On kindel, et see arw weel märksa tõusek. Organiseerimistööle on suuresti ligi aidanud tööliste häälekandja ja wolinikkude kogu.

Koosoleku aasta tegewuses tuleks peardõhu panna streigikassa loomise peale. Ühtlasi tuleks liikmemaks poole protsendi pealt tõstmata tõsta 1 protsendi peale. Aruanne ja juhatuse tegewuse kiideti ühel häälel digeks.

Kassa aruande järele on ühisusel aasta lõpus siiste tulnud 238.785 m. 90 p., wälja on läinud 282.782 m. 40 p. Ühisusel on praegu liikuw warana, wäärtpaberels ja pukta rahana kokku warandust 251.978 m. 23 p. Kõrgendatud liikmemaksu tagajärjel on käesoleva aasta kõige esimese kuu kassa läbikäik peaaegu sama suur kui kogu eelmije aasta lõpus. Ühisuse suuremaks wäljamineku oli Graudini töökoja streikiwate seltsimeeste toetamine 13.900 marpaga. Ühisuse wahasummad on paigast wälja wõetud ja Tööliste ühisuste Tarwit. ühis. laenuks antud. Kassa aruanne kiideti heaks ühel häälel.

Organiseerimisküsimuste käsitamise puhul esinesid pikemate selestustega sm Jaakson ja Kägu. Sms Jaakson rõhutas peale muu, et tarwis tulewikus töötõrje wõita tööliste ühisuste kõtte ning nõuda, et tõkkide kommisjonid wahitaks tööliste endi teeleti. Ettepanek, ja metallitööliste ühisuse liikmeks, wõeti wastu õhuwa häälteenamusega. Waliti wolinikkudena organiseerimiskommisjoni sm: Wirgebau, Raetson, Malmberg, Patwelson, Karewa, Tafelmann, Soans, Sepp, Kroos, Palm, Patter ja Oram.

Wiletsus „De Russie" restoraanis.

Wiletsamaid elutingimisi küll wist Tallinnas ei ole, kui meil „De Russie's" on. Meie, naisteenijad, peale puhwetiprelli ning teiste suuremate nõudeteeme 12 tundi ja rohkem päewas töö- ja selle kurnawa töö palgaks saame ainult 1.000 mrk. kuus. Arusaadaw, et kõigi sellega elu sees ei jõua hoida. Oleme sunnitud Waese Laatsarusje moodi töid raahuksesed kõku korjamd, mis praegisele laualt maha kukuwat, ja neidega oma kõhti täitma.

Aga aleks ka meil ühisuste peale mõtlema hakata et ühiseli oma kurnajate wastu wälja astuda. „De Russie" naisteenijad — töid majateenijate ühisusel

Teenija.

1. aprillist alates, hakkab

„Tallinna Tööline"

kolm korda nädalas ilmuma

igal teisipäewal, neljapäewal ja laupäew.

Tellimise hind kuus 50 marka.
Seltsimehed töölised! Tuetage tellimistega

„Tallinna Tööline".

Töölisteühisustelt ja töökohtadelt.

Tallinnast.

Tallinna Töölisteühisuste Keskõukogu koosolek 9. märtsil s. a.

Juhatas Mahlberg, protokolli kirjutas Weltson.

Waliti naisteühiste kommisjoni sm: Wanja, Anderson, Tellas, Treimann ja Ambus.

Wõeti wastu järgmine töölisteühisuste reorganiseerimise kihutusnõdalate korraldamis-kawa: Kiuühiste nädal 13.—20. märtsini, keemia-paberitööliste nädal 20.—29. märtsini, toidu- ja maitseainete tööstuse tööliste nädal 27. märtsist—3. aprillini, puutööliste nädal 3.—10. aprillini.

Puutööliste esitaja Jürgensi wabrikust teatab, et peale wabrikuwalitsus organiseerimist ägedalt ja kawakindlalt taksitab. Sms Soans ja Hansen wisati wabrikust wälja. Jürgensi wabrikus wanemaist ei ole üksi töölisteühisuse liige otsustatakse ettepanna puutöölisteühisuse juhatusele: Jürgensi wabrikus läbi wiia uute wanemate waliimine.

Metallitööliste ühisuse esimees Jaakson teatab, et Dwigateli „pandud" wanemad igale wiisi kaitsuwad teha takistusi organiseerimistööle Dwigatelis. Selle pärast reorganiseerimistöö seal kõige taha ja maha jäämine.

Wõeti wastu T. L. Keskõukogu kultuurokomma kodukord ja töölisteühisuste, ülemaaliste tööliste liitude ja linna ning maakonna tööliste ühisuste põhiseaduse projektid.

Otsustati järjekindlalt hakata saatma wabrikuisiste ja tehastesse „Tallinna Töölist" ja „Tööd" müügiks numbreina. Igale müüjale maksta 50 penni nuumbri pealt.

Tallinna Metallitööliste ühisuse aasta-peakoosolek „Waltwajas" 5. märtsil s. a.

Koos oli 2387 liikmest 461. Koosoleku juhatajaks waliti sms Jaakson, abiks sms Kägu, protokolli kirjutajaks sm Paalberg ja Nikko. Sms Jaakson andis aru ühisuse tegewusest 1921. a. Kasteks hoobiks ühisuse tegewusele oli Tööliste maja äratõstmine ja ühisuste uutisiale heitmine. Samuti rängali on mõjunud poliitiline surve oma waugistuste ja tagakiusamistega. Aprillis oli ühisusel liikmed 1.100, aasta lõpuks 1850. Nüüd on asi suuresti paranenud. Eriliit koogu on loonud metallitööliste ümberorganiseerimise kihutusnõdalad. Koosoleku aasta 1. märtsini oli ühisusel liikmeid kunni 2200. On kindel, et see arw weel märksa tõusek. Organiseerimistööle on suuresti ligi aidanud tööliste häälekandja ja wolinikkude kogu.

Koosoleku aasta tegewuses tuleks peardõhu panna streigikassa loomise peale. Ühtlasi tuleks liikmemaks poole protsendi pealt tõstmata tõsta 1 protsendi peale. Aruanne ja juhatuse tegewuse kiideti ühel häälel digeks.

Kassa aruande järele on ühisusel aasta lõpus siiste tulnud 238.785 m. 90 p., wälja on läinud 282.782 m. 40 p. Ühisusel on praegu liikuw warana, wäärtpaberels ja pukta rahana kokku warandust 251.978 m. 23 p. Kõrgendatud liikmemaksu tagajärjel on käesoleva aasta lõpus esimese kuu kassa läbikäik peaaegu sama suur kui kogu eelmije aasta lõpus. Ühisuse suuremaks wäljamineku oli Graudini töökoja streikiwate seltsimeeste toetamine 13.900 marpaga. Ühisuse wahasummad on paigast wälja wõetud ja Tööliste ühisuste Tarwit. ühis. laenuks antud. Kassa aruanne kiideti heaks ühel häälel.

Organiseerimisküsimuste käsitamise puhul esinesid pikemate selestustega sm Jaakson ja Kägu. Sms Jaakson rõhutas peale muu, et tarwis tulewikus töötõrje wõita tööliste ühisuste kõtte ning nõuda, et tõkkide kommisjonid wahitaks tööliste endi teeleti. Otsustati ahutada ühisuse juure noorte tööliste kommisjon, kes noorte tööliste keskel kihutustöid korraldaks ning üldse nende hõõdsid eriti silmas peaks.

Juhatusse waliti sm: Jaakson, Weiana, Wirgebau, Raadel, Türimann, Kiwiräht, Weinberg, Kõiti, Pihlakas, Wäli, Jürgenselt, Nikko, Kontkor, Kupper ja Thomson. Revisjoni kommisjon liigeteks: Filippow, Ohakas, Niineberg, Preßrand, Kukk, Tõna ja Leimann. Tööliste ühisuste Keskõukokku: Busch, Nikko, Soans, Hansen, Kroonl, Pihelgas, Brennen, Kamberg, Petoll, Puhkwendt, Lauristin, Wile ja Jansson. Noorte kommisjonl: Pärn, Tõnisson, Lauristin, Raetson ja Kewa.

Koosolek kuulutas tarwilikuks Eestimaa Metallitööliste ühisuste Liidu asutamise ja wõttis wastu juhatuse poolt wäljatöötatud põhikirja.

Koosolek lõpetas ühel häälel wastu töörahwa ühise wäerinna 12 nõudmisi.

Sms Natalepp kutsus üles kõiki ühisuse liikmeid wõtma töölisteteatri. E. J. S. T. P. keskkomitee nimel kutsus sms Mahlberg kõiki töölisi üles astuma E. J. S. T. P. ridadesse.

Tallinna Kiwitööliste ühisuse koosolek peeti ära 5. märtsil Tööliste Keldris.

Koos 44 liiget. Tähtsamaks päewakorrapunktiks oli kiwitööliste ühisuse hiitumine Ehitustööliste liiduga. Nõkemate waieluste järele otsustati ühineda Ehitustööliste liiduga 31 häälega — 18 wastu. Waliti 3-liikmeline kommisjon, kes ühes juhatusega ühinemise kawa wälja töötab. Koosolekul tanti ette 12 punkti, mis ühel häälel wastu wõeti. Lõpuks kutsub sms Mahlberg üles klassiteadlisi töölisi astuma E. J. S. T. Partei ridadesse.

Tähelepanemiseks Tall. üh. Haigekassa liigetele.

28. weebr. s. a. ärapeetud haigekassa wolinikkude peakoosoleku otsuse järele ei maksa haigekassa 10. märtsist peale enam wooremeeste sõidurahasid ja selle tõttu tuleb kassaliigetel, kes arsti koju kutsumad, wooremeeste sõiduraha oma käest maksta. Nõjama otsustati arstidele ära keelata patenteeritud rohtude wõõtarkirjutamine haigekassa arwel.

Ühtlasi teatab haigekassa juhatus, et kassa arstide hulgast on wõlja jäänud Dr. Mutter, Dr. Hesse ja Wainerl hambakliinik.

Uusi arste on juure tulnud:

Dr. Thamm, sisem. ja kõhuhaig. — Narwa m. nr. 48-b; kella 4—6 p. l.

Dr. Bärk, naishaig ja sünnitusabi — W. Liiwa tän. nr. 22; kella poole 4—5 p. l.

Dr. Liik, sisem. haig. — S. Juhkentali tän. nr. 52; kella 45— p. l.

Dr. Feodorow, kopsu- ja sisem. haig. — Narwa mnant. nr. 55; kella 3—5 p. l. ja

D-te H. ja L. Sternide hambaarstimise kabinetid Toompuiestee nr. 4, krt. 4 ja nr. 9, krt. 8; wastuwõimine nõlemas kohas kella 9—12 ja 3—6 p. l.

Haigekassa juhatus.

„Dwigateli" tehase tööliste koosolek 9. märtsil s. a.

Koosolekut juhatas sms Wili. Protokolli kirjutas sms Raetson. Metallitööliste esitajana wõttis koosolekuli oma sms Jaakson. Oli suur tegemine, enne kui sms Jaakson wabrikuwärawast siisse pääsis. Wabrikuwaemad joosid telefoni alla ja alt ära juures walus kui munaskanad: wõgise tiikb sisse. Ei ollagi koosolekut ja nõnda läks edasi. Oli siiski, ja sms Jaakson esines pikema ülewaatega metallitööliste ümberorganiseerimise kihutusnõdalate tagajärgede kohta. Ettepanek, ja metallitööliste ühisuse liikmeks, wõeti wastu õhuwa häälteenamusega. Waliti wolinikkudena organiseerimiskommisjoni sm: Wirgebau, Raetson, Malmberg, Patwelson, Karewa, Tafelmann, Soans, Sepp, Kroos, Palm, Patter ja Oram.

Wiletsus „De Russie" restoraanis.

Wiletsamaid elutingimisi küll wist Tallinnas ei ole, kui meil „De Russie's" on. Meie, naisteenijad, peale puhwetiprelli ning teiste suuremate nõudeteeme 12 tundi ja rohkem päewas töö- ja selle kurnawa töö palgaks saame ainult 1.000 mrk. kuus. Arusaadaw, et kõigi sellega elu sees ei jõua hoida. Oleme sunnitud Waese Laatsarusje moodi töid raahuksesed kõku korjamd, mis praegisele laualt maha kukuwat, ja neidega oma kõhti täitma.

Aga aleks ka meil ühisuste peale mõtlema hakata et ühiseli oma kurnajate wastu wälja astuda. „De Russie" naisteenijad — töid majateenijate ühisusel

Teenija.

Tartust.

Tartu „kooreühi" majaorjad.

Tõõstusettewõtteid on Tartus wähe ja neis töötawate naisteõliste arw ei tõuse mitte üle mõne saja. Suurem osa naisteõlistest on laiali pillatud perekondadesse, kus nad pasfijatena ja olaiste teenijatena on sunnitud töötama.

Tartu naisteõliste kurnajaid wõib jagada kolme liiki: Eliteks Tartu „kooreühi" — jõukate haridlaste, kaupmeeste j. n. e. perekonnad, teiseks elukutseliised kõstilaste pidajad ja kolmandaks sõõgimajade, hoteelide ja trahterite pidajad.

Elu-olu kah-demokraatliku Eesti wangikodades.

(Tartu tõrmimaja).

Toimetuse poolt: See kirjeldus tuleb ühelt seltsimehelt, kellel — wastu oma tahtmist muidugi — wõimalus on olnud Tartu tõrmi põhjaliikult tundma õppida ja ära proowida. Awaldades selle kirjutuse, tahaks toimetus, et see riigikogule tõuke annaks parlamentiliku kommisjoni määramiseks, et uurida ja muuta wõimatuid tõrmiolusid Eestis, mis häbiks on riigile, kes tahab olla demokraatlik ja kultuuriline.

Nagu kuulems, esinemat riigikogu kommunistid ja iseseiswate sotsialistide rühmad lähemal ajal arupõrimisega Tartu tõrmis walitsewate olude kohta.

Tõõrahwast ei rahulda jarnajad „juurdulsed" mitte, nagu sjeminister seda on teinud Anna Heilbergi ja teiste asjus.

Mitmesugust.

Misugune olukord walge Eesti wangiurgastes walitseb, seda näitab alljärgnew kirjeldus Tartu wangimaja üle. Need teated näitawad küllalt selgetes wärwides kõike „head" ja halba, millele juure lisada midagi ei tarwitsegi.

Tartu tõrmimaja, kolmekordne hoone, ajub Jaani tänawal. Kinnipeetawate wangide arw kõikus m. a. 250—350 inimese wahel. Teine ja kolmas kord on täidetud wangidega, kuna esimesel kõrgel wangimaja administratsioon ajub, pääle ühe toa, „surmakambri", kus surmalemõlisteiuid lastakse kariistuse kilmapilku oodata, ja nelja kongi (3 pimedat, 1 walgustatud), kuhu wangimaja „herraskond" oma wastumeelt „kodanlise" meeleparanduse eest määrab. Wangimaja on, nagu ja iseseiswas wabariigis loomulik, ka iseseisew. Ei kosta siit wõlja mingisugused hõiged ja appihüüded, õigusenõuded ja soowid, kaebtustest räätimata. Mitmekordne isesuur ei laje siit midagi tarwilikku teadet wõlja saata. Kord nädalas antakse wõimalus eraisikutele ja ametiasutustele kirjutada administratsiooni ja prokuratuuri poolt ettekirjutatud lauseid s. o. wõib paluda ajutusi ja ameinikke, et süüdistusaeg kiirema käigu omandaks, j. m. „ilmsüütat" ainet käsitada. Kuid mainitud palwetel ei ole mingisugust tagajärge. Süüdistusasjad seisawad omasoodu „teatud aja" kalewi all, kunni lõigutama hakatakse. Haritik käit igal süüteol wõtab aega 6 kuust kunni 3 aastani, enne kui läppuastmeni jõuab. 3 aastat eelwangistust! — Ärge kahelge, see on nii selles riigis, kus igas maakonnas õmarguselt 6—10 inimest kohtu-uurijatelt, kus politsejameinikkude personaal kaks korda suurem kui t'aaari päewil, kus kohtuurijal olid kirjutajad — jälle kaugelt rohkem, kui enne. Mitts siis ei püüta kiirustada, mitts lastakse eelwangistuses suurem osa wange 1—2 aastat kinni olla?? Ja wähe et ole neid juhtumisi, kus niikaua eelwangistuses kinnipeetud inimene kohtu poolt „süüdistust-tõendawate andmete puudusel" wabaks mõistetakse. Misugune mäng inimestega! Andmete puudusel, kahtlustuste pärast, tahetakse meelega inimesi eelwangistuses kauem hoida, et need oma karistuse ikka kannatksid — ainult selle wahega, et wiimasel juhtumisel kohus otsustab ka — wabadust anda ilmsiliita kannatajale.

Kirjad ja palwed waadatakse esimeses järjekorras wangiwahtide poolt, siis waneema wangiwahi, edasi wangimaja ülema ja lõpuks prokurõröri poolt läbi, mis omas harilikus tempos terwe kuu aega wõib wõtta, enne kui kõhale jõuab. Sama kaua aja järele ja sama wõimude läbi jõuawad ka sissetulewad kirjad kõtte. Mõned kiri wähe rutem, kuid teised wõtawad weel enam aega. Näit. riigiwanem wastab harilikult poole aasta pärast ja sõjaringkonna prokuratuuri ja kohtuwõimud ei wõtta waewaks ka kõige tarwilikumate küsimuste ja palwete peale wastata.

Ka ajalehte kunni wiimase silmapilguni ei lubatud. Alles nowembri kuul 1921. a. tehti wõimalus ajalehte tellida ja siiski ainult kohalikku Tartu „Postimeest". Ka see waadatakse administratsiooni poolt läbi ja mis wangile tahetakse teadmataks jätta, need teated lõigatakse ära ja puhastustulest läbikäinud „Postimees" jõuab kolm kunni neli päewa hiljem kätte.

Mõnikord, harwa, kas kaks-kolm korda aastas ilmub kuraator, prokurõör, wangimajade inspektor. Ka Einbund, sjeminister, näitas kord oma palet terwe kogu wõimumeeste saatel. Iga kaebtuse peale ainult muigawad need herrad naeratada, — ja ei ole juhust weel olnud, kus kaebamine mingisugust kasu oleks toonud, ainult kaebajate omad kehalikmed teawad jutustada, mis on kaebtuse tagajärg.

Karistused.

Kaebajaid ootab wangimajas ränk karistus. Heidetakse pimedasse kongi, „kartja", 7 ehk 14 päewaks, enne sisseheitmist ega pesetakse nagaikatega poolsurnuks, weriseks, üldse on Tartu wangimajas õnnelik see, keda ainult kartja aidatakse, ühtlasi ka haruldane nähtus, sest siin on weristamine nii lombeks saanud, pesetawa hädakija nii igapäewane, et sellest kui korralikust ja tarwilikust karistusest rahulikult ja ütsköikelt kõneldakse.

Ja kui kergelt ei wõi niisugune „äpardus" juhtuda. Elaw olewus ei suuda kõiki neid kiisendusi iga silmapilk meeles pidada ja langeb Tartu wangimaja parandus-süsteemi õpetajate-inkwisitorite küüsi...

Keelatud on waljemalt kõnelda, laulda ja wilistada ei tohi üldse. Eksijatel—karistuseks—karistas ja muud. Sama saatus tabab lõõdõrkujaid, neid, kes mitte küllalt alandlikult herradega ei kõnele, herrade sissetulekul püsti ei tõuse, kirjades awaldaud õigete teadete eest, kellelt mingisugust teraristia, kas wõi plekitikki, leitakse. Kunni ajalehe keelumi ka neid, kellelt mõni ajalehe tükikene leiti; edasi, kellelt pliiatsipuhke ehk paberitükkene kõtte saadi jne., üheõõnaga, iga sammu peal wõib mõne määruse wasta eksida. Andeksandmise ajalisels saawad mõnikord kaklejad, wõõra toidumiele ehk muu tarbeainete wargad. Karistuseliiseid on nii palju, et kongid wahetpidamata täidetud on. Peab juure lisama, et igal juhtumisel politilliste wangidega karmimalt ümber käiakse, kui kriminaal-kurjategijatega. Toon paar näitust, mitte pärast kartja määrati ja pekja anti:

1) Kambris oli liig lämmastaw, wäätkanantamata õhk ja sms. P., keegi L. j. t. tegid õhuaugu klapi lahti, et õhuwahetust wõimaldada. Selle eest määras ülema abi Linde P-le ja L-le 7 päewa kartja. Enne pekseti mõlemad weriseks: nagu iitkud ise mõletawad, sadanud nagaika hoope üle 50. Wahetewahel astunud ühe wäsinud tinuka ajemele teine wärske jõuga ja peks kestnud edasi. Pea hädaoht seisnud selles, et tinukad ettemõtlemata sinna lõõnud, kuhu juhtub, kuid iseäranis õrnemaid kohte tabades, mun seas agaralt wasta pead.

2) Kammer oli külm. Juba nädala jookul ahju ei kõetud. Sinad märjad, nitskus teas äärmine. Kuid waatamata selle peale toodi meile igapäew kartulaid koorimiseks kambrisse, kallati põrand täis; kartulad äramõdanemud ja mõdased tõiwad enejega palju mustusi tuppa, ja wale olime junnitud, waatamata olemasolewa nitskuse pääle, weel niiskust juure tekitama — ja igapäew pärandat pesema. — Otsustatime nõuda, et kartulad mitte tuppa ei toodaks, waid mujal koorimiseks, ülewalnimetud põhjusein arwesse wõttes. Mind ja paar teist kaaskannatajat määrati 7 päewaks kartja „wastuhakkamise" eest. Kong, mis tunagi joe pole, oli sel ajal s. o. 25 kraadilise külma tõttu, otsekui jääkeller. Kuid ei olnud halastust: nagu ikka harilikult, anti pekja ja wijati järgiwäel tülma kongi...

Kongid, mis „kartjaks" nimetatakse, on mingisugused kastitaolised tuumid, 2 sammu pikk ja 1 samm lai, pimedad (peale ühe). Toitu antakse: leiba pool wähem ja suppi igal neljandal päewal. Lutikaid on imelikul wiisil rohkesti figitatud, wõi on neid kõku kogutud mujalt. Magada on wõimata: lutikad ja külm talwel, suwel iseäranis lutikad takistawad. Määratud trahwipäewad tuleb püsttjalgel mõõda saata. Enne kartja heitmist wõetakse pealmised riided ära, jätetakse ainult püksid ja särk. Iseenesest mõista, et külm sunnibi kurtma ja riideid patuma. Kes noor wang — see ei lea ega tunne seda olukorda ja on juhtumisi, kus nad wanemateli wõõdelt riideid palawad, mida need ka tahtelt lubawad tuua. Awatakse uks, — ja wangiwahi wiskab labidaga lund siisse, öeldes: „Sõh, sulle sooja! Wõta oma ülikond!"

Riiliama on juhtumisi, kus inimesed — wangid, kes kõõaegsest kartjas istumisest nõrgestand, sinna ära kõõwadad. (Järgneb).

Maatööliste kongress peetakse Tallinnas 20. ja 21. märtsil.

Viimane kui üks ühisus olgu esitatud kongressil.

Kõik need kolm liikumist, mis erineval ülesteiseist oma seltskondliku ja majandusliku seisu poolest, on tõlesti ühesugused naistööliste tööjõu kurnamises.

Teenijal harilasel või kaupmehe perekonnas on sama ränk olla, kui kusagil söögimajas või hotellis.

Lugeleja või kohvimajasid mööda kolaja „prova" paneb terve töö perekonnas teenija ölale. Hommiku vara, juba kella 6 aeg olgu ta platsis, et „herraste" riideid ja jaapaid puhastada ja kohvi kooli minevaile lastele valmis teha.

Siis tuleb turul käimine, lõuna keetmine, riistade pesemine, siis jälle õhtusöögi keetmine, muesti riistade pesemine j. n. e. kunni kella 11—12 öösel. S. o. tööpäev kestab keskmiselt 14—18 tundi päevas. Kaheksatunniline töötajat ei või olla juttugi. Hommikust õhtuni on teenija alati „prova" käsutada. Minnisugust puhke aega, või pühapäevast rahu ei tunne naistööline. Ta on tõlesti Eesti koorekihi ori.

Mõned armulikumad majapronad lubavad teenijal pühapäeval kunniks paariks väsja minna, suurem osa aga võimaldab teenijal ainult kuus kord oma asju diendama minna.

Mõnda võime siis majateenijat täielikuks orjaks nimetada. Ja orjalik on ka ümberkäimine. Alalised märkused, woomitused ja isegi sõimamised — see on lõnuks naistöölisele ta lõpmatu rühkimise eest.

Weel halvem on naistölise elu pensioni pidajate juures ja söögimajades. Siin peab teenija öö ja päevad jalul olema, iga kastilise ja „kliendi" tujude järele tantsima, nimi alati hirmul olema, et mitte ära teenida mõnda jämedat sõimusõna.

Ja kõige selle üle igasuguse piiri minewa töö eest maksetakse 200—1.000 margani kuus.

Selle juures teenivad pensioni ja söögimaja pidajad nii palju, et neil tarvis pole sõrmegi sõrme wastu lüüa enese äraelatamiseks.

Siin tuleb awalikuks kõige jõhkram ja hoolimatum tööliste kurnamine, mis võimalik ainult selle pärast, et naistöölised täiesti organiseerimatud, et neil puudub klassiteadwus. Mis prova pärib — selega lepitakse — oma arwamist naistöölisel ei ole. Oma õiguste ja huwide kaitseks wäljа astuda ta ei tohi ja ei julgegi.

Naistöölised, kaua kaunatame meie sarnast alandawat seisukorda, kaua laseme mõnel kaupmehe, wõi ametniku naisel ennast käjutada ja kaua peame neid orjapõlgaga teenima. Jõudkem ometi kord arusaamisele, et meie ka inimesed oleme kes inimese wiisi elada tahawad. Astugem kõik naistööliste ühisuse liigeteks ja kirjutagem neile logelejatele ja prassijatele omad palga ja töötingimised ette. Üheskoos kõikide palga töölistega, olgu-ole kõrval kogu Eesti tööliste klassiga, — nii huudame meiegi wõita kergemaid töölingimisi.

Teenija.

Naistöölised Tartu telefoni wabrikus.

Telefoni wabrik on üks dinellkumatest, kes pole kogu selle majandusliku kõigi kestes olekohest töötuudust õõti tunnudki. Wabrik töötab kuudamaski õige juure kasuga, kuid selleest hoolimata on tööliste seisukord kehw. Wabriku walitsus tarwitab odawa tööjõuna õige palju naistöölisi. Nad töötawad poleerimise, shleifimise, nikeldamise, tinatamise j. n. e. aladel. Töökoja ruumid on äärmiselt wiletsad. Ohupähastamise võimalused puudurwad tõlesti, mille tõttu õhk uli lämmataw, et otse matab riima. Iseäranis paha on tinutajatel, kes peawad töötama lahtiste gaasitulede juures, kust läuseb õhku lihtnime tina aur.

Kõrwal ruumis töötab aga petrooleumi motor, mis täidab kogu ümbruse wastiku wingugga.

Ametlikult maksab wabrikus kahekõla-tunniline tööpäew. Aga palk on nii wäike (naistele maksetakse kunni 100 m. päewas), et töölised on sunnitud tegema tööd kaugelt üle kaheksa tunni.

Sarnane pikk tööpäew ja äärmiselt wiletsad terwisholdlised töötingimised mõjuwad iseäranis halwasti naistööliste peale. Noored eturõõmsad tüdarlapsed muutuwad siin wõrsti leidudeks ettedeks, kes kahwatuste warjudena liiguwad wabriku ruumides.

Iga üks, kel wähegi võimalust on mujal tööd saada, põgeneb siit, kuid täpnudus sunnib kunst oja neist siiski kauemat aega peatama jääma.

Ärmine klassideadwusetus ja organiseerimatus mõjuwadki selleks kaasa, et naistööliste olukord ei parane.

Hoppe wildiwabrik Tartus

tarwitab õige palju naistööliste tööjõudu. Kõige kõrgem palk on 140 m. päewas. Teised saawad kaugelt wähem. Alalise lahtilaskmise hirmu all sunnitakse töölisi selle palgaga töötama.

Mõõdalõõnus kaupäeval lastigi töölised lahti. Wabrikusse toodi wõina ja õlut, ning wabriku omanik, jootes töölisi, lubas neid nädala oja pärast jälle tööle wõtta.

Muidu on see wabrikant äärmiselt winske mees. Ei ole kuulda olnud, et kunagi tema töölised oleksid suutnud oma nõudmisi läbi wiia.

Ojalt tuleb see sellest, et töölised, eriti naistöölised selle palgaga pärl on, mis neile lubatakse.

Hunnuki kanga wärwimise töötuses

teenivad töölised kõigesti 800 m. nädal. Naistöölisi on siin wähe, kuid tööload on äärmiselt wiletsad. Kanga laarimise ruum on kõlm, talwel ei saa teda kütagi.

Wanutamise ja kääramise juures tekkiw willa praht webeleb töökoja põrandal, sünnitades mustrist ja tolmu.

Kuigi töökoja järelwaatajel selle peale täielpaun juhiti, ei mõtleqi peremees muudatusi ette wõtta.

Sawi töötusi

on Tartu mitu. Kuid pole wist wiletsemaid töötingimisi kusagil mujal, kui Kaplani kaustitehases. Siin töötawad peaasjalikult naistöölised. Ennem, wana omaniku aeg mahseti töölised 100 m. ja enam päewas. Kuid selleest ajast peale, kui Kaplan selle tööstuse ära ostis, maksab ta naistöölistele 75 m. päewas.

Need töölised, kellel perekonnast ühtki teist enam teenimas pole, ei oska kuidagi selle palgaga ära elada. Teenistuse puudusse pärast peawad sellegi nälja palga eest tööd tegema.

„Kangur" Zimmermann.

Meil puudurwad Tartus suuremad tekstiil tööstuse ettewõtted. Selle eest on terwe kari wõlkemaid kraasimise, ketramise ja kudumise ettewõtjaid. Üks sarnasteti „kangurutesi" on kaugi Zimmermann. Ta ostab ise lõngad ja annab siis need wõlja kangurtele kudumiseks. Kanga kõlmra peal maksab ta 12 marka kõlma kudumise eest. Selle eest peab kuduja tema käest tooma lõnga, ise kanga looma (ilma seakma) ja kanga ära wiima.

Kanga kuduja wõib wõimase wõimalusen töötades päewas 10 kõlmast ära kududa. Nõnda ei kõse kuduja palk mitte üle 120 m. päewas. Laadal riiet müües teenib aga Zimmermann nii palju, et ta 12 kangu töötõiljest lahedasti ära elada wõib.

Tartumaalt.

Kastri lauawabriku tööliste elust.

Maa jaotamise eel katsus põllutööministeerium enesele roopida paremaid mõisaid, mille põllud wõiljamad ja mille warandus weel alles oli jäänud hallparunile jaotamiseest. Eest iga hallparuni ülesanne oli Eesti wabaduse tuleku ülestõit kust mõisast, millele aga küüned kõige jõõb, seda omale võõrida, kas wankrid, reed wõi hobuse riistad, need kaduvad mõisast nagu tina tuhka. On isegi juhtumisi, kus hallparunid hobuseid ja kariloomi röövisid.

Põllutööministeerium ärwis endale Kastri mõisa. Selle mõisa juures olew lauawabrik jõi ka põllumõisnikuiste kõrgemaid ametiid, ilma palgata jätta ja pugenud. Ta ähwardab töölisi ilma palgata jätta ja wabrikust wäljapeita.

Töölised — seltsimehed! Kas Teie tahate igawesti ainult leiwakoorukest närida ja kongis kõkkumubiuna elada? Nõuke palga tõusu, kindlat tööaega ja inimlikku korteri. —st.

Worbusest.

Siin puudub tööliste ametiühisus. Ametiühisuse asutamiseks on seniajani puudunud igasugused wõimalused. Kindla elukohaga töölisi on wäga wähe. Tööandjad töölist üle aasta ei pea, ehk kui kustil jääb tööline teiseks aastaks, siis kõlitakse seda nälgaga.

Palgawõitluses on töölised siiski wõrdlemisi ingewad olnud.

Töölised peatsid siiski kõik arusaamisele jõudma, et ühinedes am.-ühisusse, meie ühisse jõuga paksukõhulisi märtsa kergem on sundida järelandmistele. Ja see ülmapilt ei ole kaugel, kus ka Worbuse töölised ühiselt palgawõitlusse astuwad. Ellu ametiühisus!

Mephisto.

Pärnust.

Keskõukogu tegewusest.

Pärnu tööliste ühinduste keskõukogu alla kuulub 7 tööliste ühisust: paiga-, metalli-, naha-, kiwi-, tõela-, trükk- ja puutööliste ühisused. Ühisustesse organiseeritud liikmete arw ulatas möödaläinud aastal 500-ni. Kõige suurem ühisus liikmete arwu poolest on palgatööliste ühisus — 200 liiget, kõige wähkem tõelatööliste ühisus — 8 liiget. Suur osa Pärnu töölisest ei ole mitte ühisuse liikmed.

Mõnesugused takistuste — peaasjalikult politilise suune tõttu ei jõudnud keskõukogu küllalt jõudsalt organiseerimistöö edendada. 1921. a. kewadel, kui ühisustes tegemus elawamaks läks, tabas Pärnu keskõukogu liikmeid keelama sandarmiit käsi, mis telefoni linnades agaramad töölised riisus, peites neid tegewusest kõrwale wangikotta, kus nad tänapäewani istuwad, ilma et ettepandaks jõõldistusi, mida ei ole ega mida wabariigi kaitsepolitseigi wälja mõtleba ei suuda. See nõudugi ei jäänud tagasõrjeta kogu töölisteliikumise peale nõusugises linnas nagu Pärnu, kus töölisi wähe ja kus tööstus weel rohkem kiratseb, kui Tallinnas.

Keskõukogul tuleb mitu kuud ära, et oma laiapillatud ridu korraldada. Organiseerimistöö ühisuses kannatas ühise tegewuspaanu puudusse all. Palgawõitluse alalt Pärnust pole midagi iseärilikku pajatada.

Keskõukogu aineline nõrkus on alati tegewusele raskeks koormaks olnud. Märkja kergendus seda niiid nõutetrupia sutamine, mis peaegu igal nädalal maksulisi ettekandeid annab. Pärnu tööliste teater on oma pennidega keskõukogule wõimaldanud organiseerimistöös teha ja loodetakse, et ka tänawu sel weel korda läheb 120-tuhandelist eelarwet tasakaalu wiia.

Nüüd — jaanuar! ja weebruarikuude jooksul — on igas ühisuses peakoosolekud, kus ühisuste tegewuse elustamiseks lihedasti tööd tehakse. Sinitus ühisuste tööministeeriumile taotleda, selles töötab praegu üle 30 töölise. Töö-aeg on küll määratud 8 tundi, kuid tegelikult on ta jäänud ainult lubamiseks ja sõna kõlksuks, sest tööd tehakse ikka 10—12 tundi päewas.

Palk mis töölised saawad on wõimalu wäike. Ei tahaks wist keegi uskuda, et demokraatlikus riigis weel kohti olemas oleks, kus nõnda odawaste orjatakse, kui Kastri lauawabrikus. Selle palgaga suudawad töölised waewalt näljakoorukest osta, kuid riiete ja jalanõude muretsemiseit pole juttugi.

Korter, kus töölised elama sunniwad, on ehitatud ainult 10 inimese jaoks, kuid niiid elab temas kolm kord rohkem, milles waew piisti seista on, aga nõuamisest, selle peale arga mõeigu, jest hea, kui peagi uhualla saad pista.

Wabriku eestseisus ja tööjuhataja herra Sawiank, kes hiljuti Wenemaalt tuli, ilma palgata jätta ja pugenud. Ta ähwardab töölisi ilma palgata jätta ja wabrikust wäljapeita.

Töölised — seltsimehed! Kas Teie tahate igawesti ainult leiwakoorukest närida ja kongis kõkkumubiuna elada? Nõuke palga tõusu, kindlat tööaega ja inimlikku korteri. —st.

Worbusest.

Siin puudub tööliste ametiühisus. Ametiühisuse asutamiseks on seniajani puudunud igasugused wõimalused. Kindla elukohaga töölisi on wäga wähe. Tööandjad töölist üle aasta ei pea, ehk kui kustil jääb tööline teiseks aastaks, siis kõlitakse seda nälgaga.

Palgawõitluses on töölised siiski wõrdlemisi ingewad olnud.

Töölised peatsid siiski kõik arusaamisele jõudma, et ühinedes am.-ühisusse, meie ühisse jõuga paksukõhulisi märtsa kergem on sundida järelandmistele. Ja see ülmapilt ei ole kaugel, kus ka Worbuse töölised ühiselt palgawõitlusse astuwad. Ellu ametiühisus!

Mephisto.

Pärnust.

Keskõukogu tegewusest.

Pärnu tööliste ühinduste keskõukogu alla kuulub 7 tööliste ühisust: paiga-, metalli-, naha-, kiwi-, tõela-, trükk- ja puutööliste ühisused. Ühisustesse organiseeritud liikmete arw ulatas möödaläinud aastal 500-ni. Kõige suurem ühisus liikmete arwu poolest on palgatööliste ühisus — 200 liiget, kõige wähkem tõelatööliste ühisus — 8 liiget. Suur osa Pärnu töölisest ei ole mitte ühisuse liikmed.

Mõnesugused takistuste — peaasjalikult politilise suune tõttu ei jõudnud keskõukogu küllalt jõudsalt organiseerimistöö edendada. 1921. a. kewadel, kui ühisustes tegemus elawamaks läks, tabas Pärnu keskõukogu liikmeid keelama sandarmiit käsi, mis telefoni linnades agaramad töölised riisus, peites neid tegewusest kõrwale wangikotta, kus nad tänapäewani istuwad, ilma et ettepandaks jõõldistusi, mida ei ole ega mida wabariigi kaitsepolitseigi wälja mõtleba ei suuda. See nõudugi ei jäänud tagasõrjeta kogu töölisteliikumise peale nõusugises linnas nagu Pärnu, kus töölisi wähe ja kus tööstus weel rohkem kiratseb, kui Tallinnas.

Keskõukogul tuleb mitu kuud ära, et oma laiapillatud ridu korraldada. Organiseerimistöös

Wana-Kariste wallanõukogu koosolekul

4. jaan. 1922 juhtis üks nõukogu liige nõukogu täielpaanu sellele, et Wana-Karistes mõtmed takupidajad oma kohti peavad enam kui halwasti. Näitusteks on Allikiwi talul wili alles pekstmata, osa kartulid wõtmata, muusi wilja mahanõidodult lume all, hulka heinamaad niitmata jäänud, põld suurelt osalt söödlõne.

Seda kõike silmas pidades otsustas nõukogu juhtiva riigiwalitsuse tähelpanu sarnase lohake majapidamise peale ning nõuda, et Allikiwi talu ta omanikult wõetaks ning antaks nende kätte, kes teda korralikult haritsesid.

Pärnu maakonnawalitsus otsustas Wana-Kariste wallanõukogu otsuse Allikiwi koha suhtes tähelepanemata jätta „kui maakonna wõimupiiri mittekuuluva ja kuulutada, et Allikiwi peremehe Jaan Rebase korraldamisel majapidamisest hõõlaind isikud wõivad asjaõhase kohtu poole pöörata.

Aga muidugi. Et kindas ja pistab oma kogumeheliku käe oma werisvenna hallparuni puutumatu koha kõige ja leed pattu püha eraomanduse waimu wastu.

Wana-Kariste töölisteühisuse aastakoosolek.

25. weebruaril pidas kohalik töölisteühisus oma aastakoosoleku.

Ühisus algas oma tegewust 1917. a. juulikuul, mõne agarama mehe eestwõttel, mil päraft tsaari wõimu langemist esimesed wabaduse tuulsed ka siia nurka puhusid, erguldes aastafadade jooksul orjastatud töölisteklassi oma olemasolemise eest wõitluseks astuma.

Kuid pikalt ei saanud ühisus töötada, warsti kägistas Saksa rüütlite okkupatsioon wõim tal hinge seest, nii kui ka mujal igal pool, kuhu aga omad weresi nõuetawad wõed sirutas.

Uuesti algas ühisus tegewust detsembrikuul 1919. a. ning mitmekordse juhatuse wahetustega töötab kunni tõiamaani kaunis edukalt. Ühisus on kogunud ana ümber liigetena suurema kihi töölisi ümbruskonnas, korraldanud paljud rahwakoosolekud klassiwõitluse selgituseks.

Riigikogu walimistel sai suurema osa häält waslas E. J. S. T. P. nimekiri, kuna aga praeguses walianõukogus absoluutne enamus on töölisteühisuse poolt ülesseatud kandidaatidel.

Koosoleku awas esimees J. Sosi, selgitades lühikeses alwamiskõnes tööliste praegust seisukorda ning heites pilku tagasi möödalõinud tegewusaasta peale, mis tööwiljatuse poolest ajaõõrgusel ei seisnud. Päraft mõne wähema tähtsusega päewakorrapunkti ärastõstamisest lannab kirjatoimetaja 1921. a. kõsa aruande ette, kus üleüldine läbikäik 51.165 m. 47 p., millest suurem osa toimepandud pidudest siise tõrnud. Ettewõetud waliniistel walitakse endine juhatus terwes koosseisus tagasi ning täiendatakse kahe kirjatoimetaja abiga, kes ennemalt täiesti puudusid. Revisjonikommisjon walitakse wiielõõmeline, mis kui sec endisel aastal olnud. Informatsiooni mõttes otsustatakse saata peakoosolekute protokollidest ärakirjad wiie naaberwalla töölisteühisustele. Tuluwastatakse 20.—21. märtsil Tallinnas õrapeetawa üleriikliku Maatööliste kongressi päewakorraga ning walitakse sellest osa wõtma kohe saadikut.

Edasi walitakse Maakonna maatööliste liidu nõukogusse esitaja. Iseäranis palju elawust ja waielust sõnumitab „Tallinna Töölise" ja „Töö" toetamise küsimus. Mõtmesugustest ettepanekutest wõetakse wastu toetamine lehe hulgalise tellimise nõul, millele hulk ühisuse liikmeid, tellimisi juhatusele sealsamas ära andes, aluse panen. Peale selle tehakse weel juhatusele kohuseks walla piirkonnas ajutada leheluge-mise kohti, kust ilma hinnata lehti lugeda saab igaüks, kes seda aga soowib. Veto.

Narwast.

Orjade kool.

Kohaliku 3. algkooli juhataja J. Sõster on Eesti demokraatia otstarbest täiel määral aru saanud ja teostab seda orjade wabritseerimisega, temale walitseda antud rahwakoolis. Seal hoolitsetakse peaasjalikult selle eest, et murda tänawalt tulnud tööliste laste „kangekaelsust" ja neist „ausaid" wabariigi kodanikke kuswatada. Selleks käsitab nimetatud herra sõnadarmilikke wõtteid: õpilaste toores sõimamine, tõukamine jne. on harilikkudeks nähtusteks.

Nagu krooniks sellele on aga wali õpetus „isamaa armastusest", mida sellega teostatakse, et sõimatakse ja laimatakse nõuk. Wenemaad. Kõneldagu siis weel, et meie Bauerlik kool ei aja poliitikat. Aga ega tööliste walitsuse sõimamine ja kodanlise wainu istutamine pole nende meelest poliitika.

Wabrikuwanemate nõukogu

liigeteks on walitud Kreenholmis: Johannes Jõgi, Alide Silberg, Pauline Leinfeld, Karl Kuusik, Karl Meesak, Anna Meesik ja Joosep Siida, Kalewiwabrikus: Wihmann, Simon, Pawlow, Kits ja Targusepp.

Wirumaalt.

Suurem tööliste lageda taeva alla heitmine päewakorral.

Waos on tänawu järgmisel arwul töölisi lahti lastud: Kutus 9, Kaarmes 5, Triigis 7, Kiltsis kõik (mõis läheb jõgamisele: maa läheb ristiüüritiste).

Koonus 7—8 ja paljudes teistes mõisates wähemal arwul. Lahtilastud töölised pole leotust mingisugust kestwat tööd leida. Nüüd on aga nimetatud mõisate walitsused ühwardusega tööliste pole pöörnud, et kui wiimased 1. maiks korteritest ei lahku, siis lastakse nad kohtu teel wälja tõsta. Waos on juba minewaasta jooksul kümnekond töölist lageda taeva alla tõstetud, kelledest paljud küünides ja tühjates loomakautades elasid. Praegu on korterite saamine weel hullem, nii et iseseal nimetatud tööliste arwe kuhul demokraatlikud pristawid ohtralt endi ofatwust näidata wõiwad. Noorprolet.

Misuguste „seaduste" alla käiwad wiinawabrikute töölised.

Kogu talw läbi on Wäike-Maarja ümbruse wiinawabrikutes tööpäewa kestus hommiku kell 5 õhtu kella 5. Wälja arwatud lühikene lõuna wahaeg, on tööpäewa pikkus seega 11 tundi. Wabrikutööliste kohta maksab Eestis, olgagi et mõnes kohas paberil, mõnes kohas siiski tegelikult 8-tunnilise tööpäew, 1921-22 aastaks maksma pandud põhitööliste tööaja ja palgalude seaduses kõigub põhitööliste tööpäewa pikkus tolwekuudel 6—8 tunni wahel. Seega maksab wiinawabrikutes tööaeg, mida iiheski tööaja kohta „maksma" pandud seaduses ei leidu. Siin ei maksja mitte liiktöö, waid samase tööpäewa eest maksetakse 75—100 marka päewas. Selle juures lõhub märg ja porine töö rohkem riideid ja jalanõusid, kui „palk" wälja teeb.

Tööliste tervisliste olude eest ei hoolitseta põrmugi, enamiste on kõik wiinawabrikud lagunenud, nii et lumehangede keskel töötada tuleb. Tuleb ette ekalisi wäikseimaid õnnetusi ja wigastusi, mida töölised oma kulul arstima peawad, sest tööliste „kauplemisel" ei wõeta tõõandjad mingisugusei kohustusi endi peale. Pealegi on ju ofutused, millele kõlaw nimi, töökaitse komnisjonid, harilikn tööliste silme eest liig varjatud. Wirumaal ei tea töölised tõesti, kus niisugune ajutus elutsebki! Noorprolet.

Järwamaalt.

Mis on nad teinud tööliste huwide kaitseks?

Ambla willakraajimisewabrikus oli weebruari kuu keskel streik. Streitjad nõudsid paremat töötasu ja 12-tunnilise tööpäewa ärakaotamist. Nimelt juunis wabrikuomanik hra Puskar töölisi 12 tundi päewas töötama — harilikn tasu eest — ja peale selle weel ületunde tegema. Eks ole meil demokraatlik kord!

Ambla töölised! Meil oli ja on weel praegugi nimepidi töölisteühisus olemas. Selle ühisuse eesotsas on kiidetud sotsid, mis ei ole nad piuskanudki Puskari taoliste omawoli peale? Miks pole nad aasta jooksul ühisuse koosolekut kokku kutsunud ega seal tööliste seisukorrasse puutuwaid küsimusi arutanud? Nende suured ninad on kanged mehed sõnu wälja sülgama, kuid tegelikult kiidamad nad ühisse wäerinna kurnajatega heaks. Nad ei hinnustagi ingewaid ühisusi, sest siis roogitwad töölised nad pinu äärde. Meie willawabrikus walitsewad töötingimised ja 12-tunnilise tööpäew olgu meile õpetuseks, et kaotem enam kodus ahju taga istuda ei wõi. Meie enda huwid nõuawad tugewat töölisteühisust. Kes seda meile loob? Muidugi meie ise. Ajume oma ühisuse ümber, kutsume juba lähemal ajal üldkoosoleku kokku ja wakime uue ehituslise juhatuse, kes ei pelga laialiste töölistehulkadega ühendust pidamast.

Seltsimehed! Häbi on küll seda ajalehes awaliku kirjutada, et paljud töölised wärisewad ikka weel demokraatliku suure tondi ees. Kardetakse isegi ühisuse liikmeks astuda, arwates, et siis tinginata kinnitõtmine järgneb. Hirmutisel on juba küüned kahekorra. Tallinna töölised astuwad wabrikutekaupa ühisusse, miks meie ei wõi? Kõik töölised ühisusse! Näitame, et meie mitte wiimases reas ei õrgi oma ühisusega. —hf.

Wäätja tööliste ühisuse üldkoosolek

oli 19. weebruaril, s. a. Töö ja palgaolude korraldamise seaduse asjas, mille üle hallparunite esitajad üleriiklikus segakommisjonis, ignoreerides kõiki tööliste nõudmisi, ainult demonstreerisid, wõeti wastu ühel häälel resolutsioon wabariigi walitsusele milles nõutakse, et walitsus mastawa seaduse wäljatöötamise juures tõõandjate wõtaks aluseks üleriiklises segakommisjonis tööliste esitajate poolt ettepanduid seduse eelnõu, sest et see käsitab töölistele ainult minimaalset elamisewõimalust.

Järgmisena arutati läbi ühije wäerinna loomise küsimus kus juures mõõdapäätsemata tarwilikuks tunnistati ühisse wäerinna loomine sel alusel, mis ülesseatud Tallinna Ametiühisi. Keskõnõukogu poolt ja wõeti wastu, ühel häälel 12 nõudmist Wabariigi Walitsusele.

Otsustatakse (wahemalt kord kuus) korraldada ettelugemise ja kõnedõhtud, selleks wäljastpoolt kõnelejaid kutsuda, kuid esialgselt oma jõududega alust teha. Kirjanduse muretsemiseks wõetakse 1922. a. eelarwesse 2.500 marka. Peale selle waliti kommisjon, kes raamatukogu korraldaks.

Lõpuks oli saadikute walimine 2-sele üleriiklikule Maatööliste Kongressile. Waliti sinhed Silm ja Mangmann, kellele ülesandeks tehakse kongressil esineda põhimõttel, mis wastaw 12 nõudmisele. Koosolek lõppes Internatsionaali laulmisega.

Sõnum.

„T. Töölise" 10 nris on eksikombel sõnum Harjumaalt Kabala mõisast sattunud Wiljandimaa teadete hulka ja Wiljandimaa Antu mõisa sõnum — Harjumaa ojakonda.

Kirjawastused.

W. Tallinnast: „Waba Maa" jälle j. n. e. — ei ilmu. Teine lehes.

Lõõs: Teatage oma nimi ja aadress.

Lugeja 144: Ilmub. Jatkake saatmist.

* * * „Kodanlaste kojanarr" kui ka teised kuulutused ei ilmu. Artiklel käsitab juba küllalt sõelutud küsimust. Et. Palume sõnumeid saata. Teie aadress?

K. W. Tallinn: Sinu ei oleks ennem selle alne üle kirjutatud — tarwilaksime Teie saadetust hermeelega. Nüüd — ei.

Wastutaw toimetaja ja wäljaandja: Martin Palsa.

Sõjaminister mõrtsukate warjaja.

Neil päewil on sõjaminister, sõjawäe prokurööri arwamist Isborskis 26 töölise tapmise asjus ärakuulates, otsustanud tapjate wastutusele wõtmise asja lõpetada, sest need olla lihtsad oma wõimupiiridest üleastujad ja sellepärast kuuluda amnestia alla.

Selle otsusega on antud uus hoop näkku igasugusele õigusmõistele, aga ühes sellega loodud ka kõigile wabariigi wõimudele wõimalus tappa oma äranägemise järele töölisi nii palju kui tahes, mille eest neid karistatakse mitte kui mõrtsukaid, waid lihtsaid „wõimupiiridest" üleastujaid.

Isborski asja lõpetamisega on sõjaminister teinud enese mõrtsukate warjajaks.

T. K. S. „WALWAJA".

Pühapäewal, 12. märtsil s. a.

Perekonna-õhtu

Eeskawas:

„Weri"

Schimanski draama 4 w.

Lõpuks tants. Algus kell 8 õhtl., lõpp k. 2 öösl.

Sisseminek mõlemile pidule liikmetel riietehoiu piletiga.

TALLINNA METALLITÖÖLISTE ÜHISUSE JUHATUS

korraldab pühapäewal 19. märtsil s. a. ühisuse organiseerimise nädalate lõpuks T. K. S. „Walwaja" ruumes

Pidu õhtu

Eeskawas näitemäng ja kõne organiseerimise nädalate tagajärje kohta.

— Lõpuks tants ja mitmesugused lõbustused. —

Algus kell 8 õhtul.

Sisseminek wõerastele à 50 mrk., ühisuse liigetele riidehoiu piletiga. Juhatus.

Suures wäljawalikus

mõnet korti

kaabusid, mütse, laste kübaraid

ja muid peakatteid müüakse wõistlem odawate hindadega

Mütsikaupluses Maakri tän. 2,

Jällemüüjatele hinnaalandus.

Tallinna Metallitööliste

:-: Ühisuse juhatus :-:

teatab teega, et kõikide metalli ofal töötawate wäiketöökoja tööliste

ÜHINE KOOSOLEK

peetakse ära neljapäew 16. märtsil s. a. kell 6 õhtul Gogoli puiesteel № 4, „Tööliste Keldris".

Päewakord:

1. Koosoleku juhatuse waliminе.
2. Aruanded ühisuse tegewusest ja kohtadelt.
3. Ühtsuse wolinikude waliminе.
4. Organiseerimise küsimus.
5. Koosoleku tekkinud küsimused.

Kõikidele kiewal nimetatud tööliste ilmumine tarwilik, selle peale waatawata, kas ta ühisuse liige on wõi mitte.

— — —

Peale selle teatab ühisuse juhatus, et

1921. aasta liikmekaartide

ümberregistreerimine lõpeb 1. aprillil s. a. Kes seks ajaks oma liikmekaarti ümber ei ole wahetanud kaotab ühisusest wälja ja wõib kui uus liige jälle sisse astuda. Juhatus.

Tallinna Sadamatehaste Tarwitajate Ühisuse

aasta-peakoosolek

peetakse ära pühapäewal, 12-mal märtsil s. a. kell 1 päewal, Pritsimaja saalis, Wene turul, millest liikmeid tingimata palutakse osa wõtta.

Päewakord:

1) Koosoleku juhatuse waliminе.
2) Eelmise peakoosoleku protokolli kinnitamine.
3) 1921. a. aruande kinnitamine ja puhtakasu jaotus.
4) 1922. a. eelarwe kinnitamine.
5) Walimised põhikirja järele.
6) Koosolekul tekkinud küsimused.

Kui määratud ajaks tarwiline arw liikmeid kokku ei tule, peetakse järgmine peakoosolek ½tundi hiljem ära, mis kokkutulnud liikmete arwu peale waatamata otsusewõimuline.

Koosolekule peasewad liikmed liikmeraamatu ettenäitamisel. Juhatus.

Wiljandi maakonnas

wõtawad wastu **Tallinna Töölise tellimisi**

Õisu wallas A. Metusala.
Riidaja wallas Riidaja mõisas August Kass.
Kärsna mõisas Adu Kangur.
Õisu walsalis Mihkel Holland.

Peenemaitseline paberossi tubak

„Kuld kõikas"

1/8 № 35 mrk. 1/4 № 70 mrk.

SAADA IGAL POOL.

O/Ü. „TUBAK".

Austatud „Tallinna Töölise" lugejad, neiud ja noorikud! Pühadeks wõetakse weel ümbluse tööd wastu igasugu naisterahwa ja laste riiete peale. Hinnad wõrdlemata odawad. Soowikorral tehakse ka wäljaõmblust.

Girgensoni tänaw nr. 19, k. 8.

P. Michelson'i kauplus,

Wäike Karja tän. nr. 6.

— soowitab kõiksugu kewade ja suwe —

kübaraid ja mütse

heast kalewist, odawa hinnaga. Kõikide koolide õpilastele mütse Sindi wabriku kalewist kooliwalitsuse eeskirjade järele õieti tehtud.

Peale selle weel sõdurite pagunid, mütsi märke, krae täppe j. n. e.

HINNAD ODAWAD.

PABEROSSID:

10 t. Tere-Tere 10 m.

25 t. Ada 35 m.

TUBAK:

Kuld Lõwi

1/4 n. 50, 75, 100 m.

HAWANNA O./Ü.

Tallinn.

T. T. Ü. Keskõnõukogu

Kultuurosakonna laulukoori

wõetakse wastu

mees ja naislauljaid.

Iseäranis soowitaw oleks kui meeslauljaid rohkem ilmuks. Wastuwõtmine on igal kesknädalal k. 8—9 õhtl. ja pühap. k. 10—11 hom. „Walwaja" ruumes.

Korraldaw toimkond.

Ainult 80 penni tükk

maksawad suurepäralised paberossid

„Üle kõige"

25 tükki 20 marka.

Saada kõigist kauplustest.

O/Ü. „TUBAK".

Laotud Kirjast.-osaühisus „Tähi" trükikojas, Tallinnas. Trükitud Tallinna E. Kirj.-ühisuse trükikojas.

Kommunistliku internatsionaali konwerentsilt.

Ametikult nimetatakse teda küll ainult Komm. Int. täidesaatva komitee laiendatud koosolekuks, aga oma eyam kui 100 osavõtjaga, kes 35 maa kom. parteisi ja ametiühitusi esitavad, võib ta siiski julgesti konwerentsi nime kanda. Ulatab ta ju oma wõlisse suuruse poolest 2. üleilmse kongressi lähedale.

Laiakine ja kauge on ka päevakorral olemate küsimuste ulatus, mille keskpunktiks ühine wäerind.

Töötsiselt ei ole selles küll midagi uut põhimõtelisselt. Ühine wäerind on 3. kongressi taktika resolutsioonides kindlalt ja selgelt ära tähendatud. Muutunud on teatawal määral olukord, milles seda tarwitada, ja sellele wastawalt wiis, kuidas seda tarwitada.

Peale selle on tervе rida teisi elulise tähtsusega küsimusi, nagu Wenemaa uus majanduspoliitika, mis wähemuswahelistes wahekordades üldse järsest silmapaistwamat osa hakkab mängima. Siis wõitlus ähwardawate uute ilmaõõdade wastu ja muud.

Aluspinnaks ja sissejuhatuseks, mis päewakorra tähtsama küsimuse juure wiis, olid arwanded „lohtadelt", nagu öeldakse, üksikute maade liikumise arenemise kohta. Kuiwõrd need arwanded üksikasjalisest ka lahku läksid, kuiwõrd ka jõudmised mõtmesugust laadi kannawad, pähiselma käib neist ometi kõigist tähi teatud joon, mis kinnitab, et lähikese mõõna järele, mis ülemises töölisteliikumises walitses weel wiimase kongressi ajal ja mis mõnelgi maal ja mõnesti peas oli küsimuse elule kutsunud, kas revolutsiooni liikumine jedakorda mitte pikemaks ajaks ei ole tagurdki minema sunnitud, — et selle mõõna järele juba uut tõusulainet märgata on.

Nagu 3. kongressil eite nähti, et kapitalism ennast uuesti jalule ajada ei jaksa, nii on seda kinnitanud majandusliku kriisi wenimine siiamaani. Mitte kergemaks ei ole see läinud, waid ikka uued ja uued raskused on ta räpest wälja kaswanud. Selge on, et ei wõitjad aga wõidetud maad selle määratu wõlakoorma all, mis ilmaõõda neile selga kuhjas, kaua wastu panna ei jõua. Ei ole pääsmist ilma jõjawõlgade kustutamiseta, seletawad kodanlased isegi. Ja sealjuures tuleb weel päratud summe kulutada ja neid muretseda ähwardawa uue sõja wastu ettewalmistamiseks.

See kõik ei ajanud mitte üksi Washingtonis, kus kaheksa tehti wastastiku kokkuleppel sõjawalmistuse kuluksi wähendada; see ei surdunud mitte ainult Genes'is otsust wastu wõtma, mille eest weel Washingtonis oli tagasi pöörutud: Nõukogude Wenemaad nõuprannisele kutsuda; see ajas see kundis igal maal kodanlust ka kodus surwet suurendama. 1920. aasta wõitmatust poolest nõrne peaaegu üldisi pealetungimist töölisteklassile igapäewases wõitluses.

See pealetungimine lõunas samal ajal, kui sõjale järgnew kõrge laine revolutsioonilisemises kodanlusse ja sotsiaalräandajate ühtlet washupanekul on tagasi wooluna hakanud, kui liikumise jõud raugemas näib olewat. See ajab töölise seisukorra weel raskemaks kui ta juba ennegi olnud. Rahutuseks on seega pinda enam kui küllalt.

Rahutusest üksi aga ei jatku weel liikumise tõusuks. Rahutusele on waja korraldawat ja juhtiwat woolu anda. Ja siin nõuid algab sündima uus seisukord hulkade meeleolus: hakkab waimuma üleilmses ulatuses see jõulise, sisemise aluspõhi, mille peal Wenemaa proletariaat revolutsiooni wõidule wiis — tunne kõigi töörahwa jõudude ühinemise wajadusest. Lihtsamalt öelda: nõue ühise wäerinna järele.

1918. ja 1919. a. liikumistes ei olnud seda nõue hulkade arusaamises teadwuslikult weel mitte olemas. Piiliti, wõidelti enam tunnete kui selge arusaamise alusel. Tagajärjed, mis nähtawale tulid kaotuses, olid ühtlasi ka kõige mõjuwamaks õpetuniks, sest neid andis tegelikelu. Ja see õpetund ütles töölistele käega katsutawalt: kaotus tuli sellest, et töölised ühisel rinnal wälja ei astunud, waid ohustawatel silmapilkudel üks oja sisa, teine suna võitas.

See ühinemise loomukuinuline nõue tuleb nüüd hulkade meeleolus üleilmses ulatuses nähtawale ja leiab wastukaja neis ühise wäerinna loomise katsetes, mille wajadust mitte ainult Kommun. Internatsionaal ei tunne, waid ka kõik teised Internatsionaalid.

Revolutsiooniline töölisteliikumine, mida teadlikult juhib Kommun. Internatsionaal, leiab seega käesolewal silmapilgul kõige kohasemalt ettewalmistatud pinna töölistehulkade kogumisels ühisse wõitlus-wäerinda. On olemas wälised tingimised üldise majandusliku kriisi ja raske poliitilise surwe näol; on olemas sisemised eeltingimised töölistehulkade ühinemisendude näol. Küsimus on: kuidas ühendada neid hulki revolutsioonilwõitluse wäerinda. Kuidas wõita ja kaasa tõmmata töölisi, kes siiamaani käinud weel kokkuleplaste lipu all wõi töölisteklassi wõitlustest üldse eemal seisnud?

Selle „kuidas" juures tekiwad nüüd mõtete lahkuminekud — kohalikkude olude ja eeltingimiste järele. Ja nende lähendamine oligi Kominterni konwerentsi peaülesandeks selle tähtsama päewakorrapunkti all.

Küsimus oli teratwal kujul üles kerkinud Prantsuse kom. partei kongressil Marseille's, kus kongressi enamus kõku leppida ei tahtnud Kominterni täidesaatwa komitee poolt üleseatud taktikliste põhisätetega selle ühise wäerinna loomise asjus. Lahkuminek seisis dieti ainult ühes punktis: kas pöörata ühise wäerinna loomise asjus ka teiste poliitiliste parteide juhatuste poole, kelle taga töölisi seisab, wõi ainult otsekohe tööliste hulkade poole?

Kominterni täidesaatwa komitee seisukoht on teatawaste, et ka partei juhatusi tuleb ühes kuttuda ühist wäerinda looma. Selle wastu seletasid Prantsuse sõnd: kuidas wõime aga nüüd hulkade ette minna ja ühendust soowitada nendega, kellest meie alles eila suure sõnuga lahkusime, keda meie töölisteklassi äräandjaks tembeldame ja kes seda ka on?

See kahtlus kerkis konwerentsil üles mitme teisendina. Esiteks sel kujul, mis oli põhitoonks Prantsuse partei ühe osa liigsel. Teiseks: kui seesugune „ühendus" lubataw on igal maal üksikult, kas see siis kohane ja lubataw on ka üleilmses ulatuses, näitusels 3, 2 ja 2½-Internatsionaali wahel? Kolmandaks: wõiks koostöötamisi wast lubada ametiühitustel, aga kas on kohane seda lubada poliitilistele parteidele?

Tuleb kahe tähendada, et need kahtlused kaugeltki seda Kommun. Internatsionaali sisemisi laguneminit ei tähenda, millest juudased ja kodanlus jälle pajundada armastab. Peaasjalikult tuleb ta põhjust otsida neis wolustes hoatwades, mis töölisteklass sotsiaalkatnide poolt korduwalt tunda on saanud. Just sellepärast on see kahtlus iseäranis silmatorkaw Prantsusmaal, kus sotsialistide äräandmine 2. Internatsionaali wõitluse ajal igast piiritt üle läks, ja kus töölisteklass — eriti Prantsuse töölisteklass oma äärda, rewolutsioonile kaldunu loomuga — igasuguse usalduse niisuguste juhtide wastu kaotas, kes üksteise järel kodanluse poole pirukat õgima läksid, mis neile tööliste äräandmise eest palgaks makseti. Ja kui Prantsuse kommunistid nüüd hüüawad: kas peame siis Briandiga kokkuleppe tegema! siis kuulub sellest wähem lahkuminek Kominterniga, kui mälestus sellest ajast, kus Aristide Briand tööliste teerist kodanluse poole jookis — tööliste äräandmisega ministrikoolil ronides.

Kõigi nende kahtluste ja lahkarwamiste teisendite juures pikemalt peatada ei saa, nad on kas liig pealiskaudsed wõi ilma järjekindla mõtlemiseta sündinud; küll aga on teatud tähtsus ka neilgi — Prantsuse selttimeeste waadet käsitada.

Wõtame näituseks meie kodune juudastepartei — sotsiaaldemokraadid. Kas ja kuidas oleks wõimalik kommunistidel nende äräandjatega „ühist wäerinda" luua? Eks ole Hellat ju selgeste meeles?

Tõsi. Niisama tõsi, kui see, et sotsiaaljuudased kusagil maal paremad ega pahemad ei ole kui meil. Aga niisama tõsi on ka, et niiwõrd kui neil iganes weel töörahwast selja taga on, kes oma klassiseisukoha poolest rewolutsioonilwäerinda peaksid kinnituma, niiwõrd on kommunistide kohus neile töölistele sinna järele minna, mitte oodata, kuni Astid ja Hellatid ise need töölised sealt ära ajawad. See sünnib nõudmisi, aga see wõtab aega.

Mis mõte oleks aga sel otstarbel Asti ja Martna poole pöörata? Nende taga olewatele töölistele nende juhtide diget nägu näidata.

Seal oli see lugu töötatööliste kinnitamise küsimusega riigikogus. Misugune tööline üteb, et seda mitte hädaste waja ei oleks, et seda wõimata teha oleks? Ei keegi. Aga sotsid — hääletasid wastu. Nemad andwat tulewikus ise sellekohase ettepaneku lisse.

Nõudmine kuttus läbi — sotsid nõutasid töölistele, mis asjamehed nad on. Kahju, et ametiühitus kesknõukogu sotside parteile ennem juba ametiühitust ette ei pannud, siis oleks asi weel silmapaistwam olnud: kas üttelwad ära, wiskawad ühise wäerinna nurka, tunnistawad endid seega wäljaspool töölisteklassi seiswaks; wõi — panewad wäerinnalt plehku. Sest sotsid on üle isma sedawõrd kodanluse kõlge seotud, et nad tõsiselt mingit tööliste nõudmist wõitluses toetama ei lähe.

Nagu sellest näha, ei tähenda ühine wäerind ka sotsiaaljuudastega mingil kombel nendega ei organisatsioonilisel ega — ja weel wähem — põhimõttelisel ühinemist. Waid neis paretides olewate tööliste tõmbamist ühisele wõitlusele tööliste igapäewaste ja hädaliste nõudmiste pärast.

Sel ettewõttel on kaks otstarbet: wastu tulla töölisteklasle loomulikult nõudele wõitluseks ühineda, ja igasuguste petiste äräandmist ja walskust paljastada. Igatahes, kus äräandjate wõi paendlaste selja taga töölisi ei ole, ei ole „juhtide" poole pööramisel muidugi mõtet. Nii ei ole näit. Saksamaa komm. partei ka mõtehnudki Levi salgakese poole pöörata, kelle „partei" peaaegu kõik terwelt — parlamendis koos on. Sest mitte neid paenlasi ja äräandjaid ei ole ühisele wäerinnale waja, waid töölised.

Nende tööliste wõitmise, nende arusaamise selgitamise otstarbel tuleb, kus seisukord nõuab, isegi kaugemale minna. Saksamaal näituseks toetawad kommunistid pärisõstlisi ja isesõtlisi koosseiswat wõitlust Tüüringis ja Saksamaal. Itaalias wõib ühise töölistewalitsuse nõudmine ligemal ajal üles kerkida ja kerkibki wististe. Inglismaal tuleb kommunistidel ligematel parlamendiwalimistel wististe Tööpartei (Labour Party) kandidaatidele häälel anda, olgugi, et see 2. Internatsionaali partei on.

Kõigil sarnastel juhtumistel ei kitsenda kommunistid muidugi ühegi sepingiga oma seisukohta arwustamise ja tegemise wabaduse mõttes, näitawad aga, et nemad ühist tööliste wäerinda toetawad, et nemad igal juhtumisel tööliste huwide eest wälja astuwad. Ja kõige selle juures annawad nad paendlastele kõik wõimalused oma äräandlikkust paljastada.

Kokkuwõttes: revolutsioonilisel töölisteliikumisel ei ole selle ühise wäerinna loomisel midagi kaotada, wõita aga need töölised, kes selleest liikumisest weel eemal seisawad ja ilma kelleta tal wõimata on kodanlust kukutada.

Ja Kominterni konwerents aitas oma igakülgse seletamise ning walgustamisega mõjuwalt kaasa selle ühise wäerinna ühise taktika läbiwiimiseks. Töölisteklass ühisesse wõitluserinda — siis on wõit kahtlemata kindel.

Oluliselt on tingimised walmis, töörahwa hulkade meeleolu kaldub loomulumilisel selle poole — klassiteadlikkude tööliste ülesandeks jääb neid eeltingimisi organisatsioonilisel kindlaks jõuks koondada.

Saksamaa raudteelaste streik.

(„Tall. Töö." kirjasaatjalt).

„T. Töölise" lugejatel on päweteadete järele Saksamaa suure raudteestreigi saatus muidugi juba teada, sellepärast ei peata ma selle üksikasjade juures, waid kujutan streigi seisukorda ja iseärasis ta suurt tähtsust üleüldiselt. Pean seda tarwilikuks just sellepärast, et sel wõitlusel Saksamaa tööliste liikumises kahtlemata erilline silmapaistew seisukoht on, nagu alamal selgub.

Sissejuhatusena tuleb tähendada, et otse lausa luiskamine oli, kui ametiühitustelidu juhid ja walitsus streikijaid lõõbistades seletasid, streik olewat kõigile töötsa ootamatult „lahti lastud."

See on lork. Juba sügisest saadik olt raudteelaste hulgas äärwus kaswamas ja käärimine läks ikka pöörawamaks. Detsembri algul otjustasid kõik ametnikud ja töölised palgatõõngendust nõuda. 5 päewa enne streigi algust weel pöörati ultimaatumiga (wilmase nõudmisega) walitsuse poole.

Kui teadmatusest juttu wõib olla, siis sellest ainult, et teada ei tahetud.

Streigi nõudmised seisid kahes peapunktis: 1) palgaolude korraldamine, ja 2) tööaja korraldus.

Saksamaa töölisteklassil seisukord on wiimasel ajal üleüldse äärimsest wõimatuks muutunud. Hea ei ole ta ju kunagi olnud; Saksamaa tööline oli ennemgi ülmaturul üks pahemapalgalisteist, mis Saksamaa kapitalistidel wõimaluse andis Saksa kaupadega wõistelda, teistelt alla pakkuda. Nüüd aga on wahe töopalga ja kaubahinnade wahel, see on — palga ostujõud töölistel wähemalt kolmandiku wõrra weelgi madalamaks jäänud.

Palju hullem weel on ametnikkude seisukord. Kuna töölised juba ennemaltki organiseeritud olid ja oma palga tõstmiseks wõitlust pidasid, arwas ametnikkudelgi enesele häiks midagi sellesarnast ette wõtta. Tagajärg: töölise palga ostujõud on ühe kolmandiku wähenenud, ametnikkudel aga kaks kolmandikku. Muidugi käib see ainult alamate ja osalt keskmiste ametnikkude kohta. Kõrgemate ametnikkude eest kannab kapitalistide walitsus muidugi teisiti hoolt; kõrgemate ametnikkude palku on kuni 5 korda rohkem tõstetud kui alamatel. Wahe, endisega wõrreldes, on märksalt ja tuntawalt kaswanud.

Tööliste ja ametnikkude äärestut wiletsust tunnistawad ametlikudki andmed. Nii tõendawad riigi statistikaameti arwud, et perekonna (4-liikmelise) ülespidamiseks wähemalt 28.000 marka aastas kulub. Aga kui paljud on, kes 18-ki tuhandet ei saal

Riisuguses seisukorras on rahulolematus ja streik seletamatagi arusaadaw. Seisukorda pahendas weel see asjaolu, et walitsus mitmesuguste lisanduste ja riikliste toetuste ja teiste seesuguste korwalisse palgalisadega püüdis läbi ajada, põhipalga korraldamisest aga, mida töölised nõudsid, teadagi ei tahtnud.

Tööaja kohta on Saksamaal rewolutsiooni wõitudest dieti ainult 8-tunniline tööpäew järele jäänud, aga seegi paljalt nimepidi. Tegelikult on ta mitmesuguste „korralduste" ja „määruste" teel annus kõrwaldatud.

Ka raudteel oli ta nimepidi weel maksew. Raudtee tööaeg on aga teatud määral isegune, siin ei ole tihti ühtejärgi lahekset tundi tööd, waid tööpäew jünnib kokku mitmest lühemast tööajatükist. Waheajad on aga sedawõrd lühikesed, et tööline neid kuidagi ära kasutada ei saa: ta peab nii öetelda „teenistusewalmis" olema — ka waheaegadel, kuigi tal otsekohe tööd ei ole. Selkoubel muutus raudteelaste tööpäew tihti 12—15 tunnidi pikaks.

Mis selle streigi juures kõige pealt silma torkas, oli see, et raudteelased ametiühitusse kesktuhatuse wastupanekust hoolimata wõitluse astusid. Kohalikud ametiühitused kuulutasid streigi wälja ja hakkasid oleles kagant järele keskjuhatuselt nõudma, et streik üleüldiseks kuulutataks. Selleks ta igatahes ei muutunud, aga 300.000-st raudteelasest wõttis siiski 200.000, see on kaks kolmandiku, streigist osa.

See on seda tähelepanemis-wäärilisem, et see ametiühitusi loomulikult üks kõige wäikekodanlisema ollusega ühistustest on ja peaasjalikult wõdurijuhtidest, roopaseadjatest ja konduktoritest koos seisab.

Teine joon: arudane tooru, waljus, wägiwald, millega walitsus ja ta käsitud ametiühituste keskliidust ja sotsiaaljuudaste perest eriti selle streigi mahasurumisele läksid. Algusest peale oli walitsuse seisukoht kindel: ei mingit järelandmist ega läbirääkimist; streik peab täielikult muutama!

Seejama Ebert, wana ametiühituste juht, kes 1918. a. sügisel rewolutsioonis ja hiljem Kappi kontrrewolutsioonilise wäljaastumise puhul isiklikult ametnikke oli streigile kutsunud ja walitsuse keelukirjad „kui pühkmetapid" kõrwale wisanud, andis nüüd korralduse, mille järele raudteeametnikkudel ja töölisel streikimine waljult ära keelati, olgugi, et nende streigidigus põhiseaduses kahes paragraafis kindlal ja selgel sõnal on kindlustatud.

Sel alusel tõttas nüüd politsei oma kohut täitma.

Misugusele wõtteid ja abinõusi ametiühituste kollased isarikesed sotsiaaljuudaste perest ja need juudased oma „Vorwärts'iga" streikijate wastu tarwitusid, seda ei saa üles lugedagi; nimetame ainult seda, et nad streikijaid isegi kahtlustasid, need ajada kapitaliwiirsti Stinnesi musta äri, tahtwat wastutuse sotsukorda just Genua konwerentsi eel wõimatuks teha, et siis liitriigid kergemine wõiksid Saksamaale käpa peale panna.

See kõik nõrgestas streigi arenemishoogu alguseli peale, iseäranis nende wäljaarenemata tööliste ja ametnikkude hulgas, kes weel juhtide mõjuwõimu alla paenbusid. Ja niisuguseid seisud Saksamaa 8 miljoni ametiüh. liikme hulgas suur hulk, nimelt ka niisuguse ametnikkudeühituse hulgas, nagu seda raudteelaste ühitus on. Sellepärast oli streigi nõrgaminek arusaadaw.

Kolmas joon on elaw osavõtmine wõljastpoolt, kus töölistehulgad peagi aru said, et siin mitte ainult raudteelaste asi mängus ei seisa, waid kogu töölisteklassi huwid puudutatud on. Iseäranis teravalt tuli see nähtawale Berliini linnatööliste juures, kes raudteelasi toetama tõttasid.

Kuigi polititsaliisi nõudmisi ei raudteelaste ega ka linnatööliste streigis üles ei seatud, wõi seda ainult õrwalistes küsimustes lehti, siis kandis streik ise juba sellepoolest, et teda walitsuse keelu wastu peeti, poliitilist iseloomu ja wõitles eeskätt just streigiõiguse eest, mida president Ebert häwitada tahtis.

Ja see dieti olt, mis streigile ta suure tähtsuse andis, mis walitsuse ja sotsiaaljuudaste ametiühituste ning sotsi. dem. parteist nagu hullud koerad streikijate kallale tormama pani. Wanad töölisteliikumise tegelased seletawad, et kogu töölisteliikumise ajaloos Saksamaal ei ole kuuldud niisugust kõnet streigiliikumise wastu, kui seda pidas peaminister Wirth riigipäeval pärast streigi lõppu. Ei raudteaministeri Bickmardki ei Wilhelm leise, ei ühegi tagurlaste juht õnned ei ole hõõgunud niisugust piirida ja metsikut wiha töölisteliikumise wastu, kui see woolas „demokraatliku" Wirthi suust.

Kogu õõne õõkus tundest, et siin mitte streigiga, waid mässuga tegemisi oli. Ja mitte ainult töölisteliste mässuga. Raudteelaste streik oli esimene suur, hulgaline wäljaastumine Saksamaal, kus töölistehulkadega käsikäes laialised ametnikkudekihid otsekohesõse wõitluseõse astusid selle riigiga, selle walitsusega, kelle alusmüüriks nad peawad olema.

Sisulisselt tähendab see walitsuse, riigi awalikku pankrotti, kus riik enam neilegi, kes teda otsekohe peawad üleweal hoidma, kõhutäit siia ei jaksa anda. Tegelikult astuwad töölised hulgad ametiühituste oma juhtide wastu wälja, ja ühes ametnikkudega riigi ja walitsuse wastu, kes nende streigidigusi katsub wõtta.

Kaugele ulatawa tähtsusega oli ka see asjaolu, et siin igasugused juudased ja kollased awalikult sagedale hakid. Kuna kommunistlik partei juba algusest peale streikijaid igal sammul toetas ja leisi parteisid ja ametiühituste nende toetamisele kutsus, kujutasid sotsiaaldemokraadid streikijaid kihkeseks, kes oma erahuwide tagaajamisel termе riigi wastu wälja astunud. „Vorwärts'i" juhtjõna oli: selles streigis ei tohi walitsus mingil tingimisel alla jääda! Teiste sõnadega: töölised peawad maha rõhutama, maksku mis maksab.

*

Kokkuwõttes: see oli esimene suur laine pärast hõidu waheaega; laine, kus tööliste kõrwal ka riigi orjad oma peremehe, kapitalistliku riigikorra wastu wälja astusid, riigikorra toetajatest riigi aluste õõnistajateks muutudes. Mis tähendab kodanlise riigikorra ainelist ja moraalilist pankrotti. Selleest selgub meile walitsejate ja nende kaanuoiste meelest wiha streikijate wastu.

Streik lõppes kaotusega. Streikijad ei saanud midagi. Seega jäid alale kõik põhjused, mis selle streigi olid elule kutsunud. Ja walitsuse meeletu waljus andis hulga uusi weel juure.

Raudselt oli see wärskeks tulepuhanguks Saksamaa töölisteliikumises, kus mõnda aega kumbunud õhku tundus. Suured hulgad on hingeliselt jõlle hoose jaksunud, ja tunned igal sammul, et esimesele wõitlusele peagi uued mürinad peawad järgnema, tugewamad, tagajärjerikkamad, selgema ja kindlama arusaamisega, kaugemate ja suuremate eesmärkidega.

Ja weel üks iseloomustaw märkus: Berliini kaitsepolitseinikud, keda kodanlus ja juudased oma ihukaitseweeks organiseerisid, ei seletanud streikijatele mitte ainult, et neil kaitsepolitsei poolt midagi karta ei ole, waid streigi toetajate seas seisis kaitsepolitsei 121.000 mardaga!

Ei, see streik olt ometi suur wõit töölisteliikumisele!

Talupoegade rewolutsiooniline tähtsus Wenemaal.

1.

Wene küla on alati üldist tähelpanu enese peale tõmmanud.

Ühedele paistis ta wanade kogukonna aluste kandjana, mis justkui rahwa elu arenemises uut wõimalust awaks; niisugused inimesed kaldusid Wene küla ülistama, kui paleust, millest Euroopa rahwad weel wäga kaugel on. Teised nägid küllas ainult pimedat matšde hulka, kerget kurnamise asja, kasusaamise põldu, kapitaalide tarwitamiseks kuldset pinda, kasulikku tagasiena igasuguste eesõiguste wäljapaitsmiseks; need olid walmis omakorda usuiama, et Wene küla edenemiseks on igasugused teed kinni; ja kuigi nad Wene küla edenemisest rääkisid, siis ainult aastasadade wäljawaates.

Esimeste hulka peab arwama sotsialiste-rewolutsionääre nende igasuguste narodnikute tüwe harudega, teiste hulka aga — wana Wene seltskonna eesõigustatud kihte, siia hulka eeskätt ka wanameelset kodanlust ja kadetite arwates.

Nende põhijoontega wõib iseloomustada nihästi suur- kui ka wäikekodanluse ideoloogide wahekorda Wene küllaga. Kui esimesed asjade peale oma puhtrõõwliitku klassihuwide seisupaigalt waatasid, siis püüdsid teised oma waadete eluia tagurlikkust magusamaks teha niisuguste odawate unistustega, mida elus tarwitada ei saa.

Niihästi ühed kui ka teised, waatamata oma pealnäha lahkuminewate waadete peale, olid ühewõrd kaugel nendest tõsistest teedest, mis tõõstuse proletariaadi edenemisega maal Wene küla ees seisid.

Talupoega tema omapärase olemisega paleuseks seada ja temas ning tema majapidamises „igaweste tõdede, õiguse ning tõe kandjat näha, oli niisama mõttetu, nagu tema ees seismaid tõsiseid majandusliku ja ühiskondliku kaswamise teid kinni panna.

Ei sõrd ega ka kadetid ei wõinud mõista küla edenemise teid just sellepärast, et see oleks tähendanud mitte rohkem ega wähem, kui talupoja koha kõramääramist Wene rewolutsioonis. Kuid selleks ei olnud neil ei ajaloolist uurimise teaduslikke metoode, ei ka julgust rewolutsiooni küsimust seigelt ja arusaadawalt üles seada.

Talupoja kohta, eesmärki ja ülesandeid rewolutsioonis ära määrata wõis ainult selle rewolutsiooni juhtija — tööstusproletariaat. Ning ainult rewolutsioonilise proletariaadi ideoloogid wõisid läpipealselt formuleerida nõlhästi rewolutsiooni ülesandeid üldse, kui ka talupoja ülesandeid ja osa selles rewolutsioonis eriti.

2.

Kulgi Lääne-Euroopa sotsialistlikud kirjanikud maaküsimusele wäga palju tähelpanu andsid (matsab meelde tuletada Kautski „agraar küsimust“), siis on arusaadaw, miks „talupojaliku“ Wenemaa sotsialdemokraadid seda küsimust oma kongresside ja konwerentside päewakorrast maha ei tõmmanud; temale anti esimese järgu tähtsus ka parteilises kirjanduses — awalikus ja põrandaaluses. Talupoeg oli kogu aeg ühiskondliku mõtte waateptiris, ning läinud aastasaja lõpust peale haknas Wenemaa sotsialdemokraatia programmilikkudes küsimustes ka agraarküsimus olema.

Kuid mitte keegi ei seadnud küsimust talupoja osa üle rewolutsioonis nii selgelt ja arusaadawalt üles, kui Lenin. Matsab ainult wõtta tema artikleid, mis on aastate jooksul kirjutatud enne Wenemaa rewolutsiooni, niisama ka peale seda (nüüd on need eriaramatusse koondatud pealkirja all „Sotsiaaldemokraatia maaküsimus Wenemaa rewolutsioonis“).

Neis artiklites ei ole kohta utoopilistele unistustele. Arwud ja faktid — see on ainukene materjaal, mis wõimaluse annawad neid wõi teisi järeldusi teha. Arwude ja faktide ning ainult nende najal tegi Lenin järeldusi, mis ideks said alles enam kui kümne aasta tagant, Wenemaa suures rewolutsioonis.

Oma masses on talupoeg illustatud ja oma püüete poolest wastuoluline, ja ei wõi oma peale wõtta rewolutsiooni ainuwaltseja osa. Ta wõib alnult sellele klassile järele minna, kes ainukene töörahwa wabastamise aate kandja wõib olla. Talurahwas wõib olla ainult linna proletariaadi järelkäija tema wabastuswõitluses.

Kui selle juures külas rewolutsioonile waenulikke ollusid leidub, — siis upuwad need küla waese ja kestmise talupoegade rewolutsioonilikku masti ära.

Tõesti, 1888—91. a. sõjakontrolli rahwaloenduse arwud awaldawad järgmiseid wahekordi talurahwa seas. Enam kui 10 miljonist talust Euroopa-Wenemaal oli suuri, külakurnajate talusid (kontrrewolutsiooni poole taldujaid) — 1.154.674. Waeseid (ilma hobusteta ja ühe hobusega talupoegi) oli aga — 5.651.162; need on need talupojad, kes oma saatuse tagasipööramatult sidusid töölisteklassi ja selle rewolutsiooni saatusega, ülejäänud on keskmised talupojad. Nende majanduslik seisukord on kurnajate ja kurnatute wahepealne; niisama kõiguwad ka nende poliitilised waated rewolutsiooni ja kontrrewolutsiooni wahel.

Juba kakskümmend aastat tagasi kinnitasid need arwud arusaajatele rewolutsionäärdele, et oma eneseja üüga, ka ilma linnatöölise waheleseganata, küla mõisnikkude-kulakute kontrrewolutsioonile wõib wastu panna. Nendest arwudest oli küllalt, et küla peale kui tööliste rewolutsiooni kindla ja truu liitlase peale loota. Just need arwud andsid enamlastele wõimaluse järeldusi teha selle kohta, et tööliste-talupoegade rewolutsioon tööliste-talupoegade diktatuuri maksmapanemisega wõimalik on.

Ajalugu ei petnud neid mitte.

Hoopis teine saatus sai osaks neile, kes küla kohta arutasid mõikekodanluse unistuste seisukohalt, nii ka neile, kes arwasid, et küla on sõjawesest ajast sõjawesti kodanluse kurnata antud ning kes Wene talupojas ainult kurnamise asja nägid.

Neile on wõdras ja waenulik see rewolutsioonilne küla, kes ühes tööliste klassiga oma diktatuuri juurel maal maksma pani. Kõik lootused küla Wandea ja kulakute kontrrewolutsiooni peale olid asjatud.

Igal kurnajal tuli wõidelda wõie kurnatu wastu, keda selle juures linnatöölised toetasid. Waat mis-pärast kõik kontrrewolutsiooni sõjwatused Wenemaal naha juurde. Ning mitte mingisugused salawandad ei suuda rewolutsioonilisi korda Wenemaal kõigutada, sest et need ei suuda seda ajaloolist tõsiasja muuta, et külas iga kulaku peale wõis waesi ei. Selles on rewolutsiooni jõud. Ilma maatöörahwa toetuseta ei oleks mitte mingisugune punawägi talupoegade wastuhakkamisi mahasurudа suutnud, kui need oleksid kogu talurahwa oma alla wõinud. Tarwis ainult meeleheldetada Napoleoni sõjawäe tagajõrelat wõitlusi talupoegade mässu wastu Hispaanias. Teisi farnaseid fakte — ei ole wähe.

Wenemaal seisab aga küsimus hoopis teisiti; sellepärast siis on ka rewolutsiooni ja kontrrewolutsiooni küsimuse lahendamine sootuks teistsugune.

Ei tule sellepärast sugugi imestada, et küla siiski on oma „usu laotanud“ need, kes oma mõikekodanlistes unistustes talupoega paleuseks seadsid; nad kaotawad talupoega hulka mõistma selle eest, et see nende näpunäite järele ei talitanud; kui talupojad oma riigiwõimu ja oma rewolutsioonilisi wõitusid kaitsewad, siis näewad need wõikekodanlised tähenärilad talupoja poliitilisi ülesandeid ja pasiiwsust.

Nende hulka arwas enese ka endine „maa minister“ W. Tšernow. Oma arwandes, mis ta Praagas 3. jaanuaril ettekandis, rääkis ta, näek, punawäest ja küdast järgmiselt:

„Sõjakuld on punawägi hall matside karl, kes niisama hästi ignaguse teise waliitsise sõna kuuleb“.

Hall matside karl on sõnakuuleli igajugurisele waliitsusele?

Tõesti, seda juttu tahab kartstada, selleti wotab ta mõistuse ära... Peale selle, kui taluraahwas Kolštšaki, Denikini, Wrangeli ühes nende kodanlusmõisnikuga eriliikkusega ära purustas, wõib taluraahwast mõistlik hinnata ainult poliitiliselt surnud partei.

Küllalt on selleti, kui statistikliji andmeid toome, mis selgeks teewad, et kulaste nõukogude wõimu ja rewolutsiooni, Wene küla kaitseb tõle arusaamisega oma kõigeks kasuks. Tõepoolest. 1905. a. statistika (kaltu jaoks ilma „kuritahtliste enamlasteta“) annab järgmised andmed talukohtade ja maa kohta:

maa suurus:	talukohtade arw:
kuni 5 dessatini	2.857.650
5—8 „	3.317.601
8—15 „	3.932.485
üle 30 „	617.715

Need arwud näitawad selgelt, mitsugune on rikaste, keskmiste ja waeste talukohtade wahekord.

Kuna oktoobri rewolutsiooni ei muutnud see wahekord palju mitte. Kuid oktoobri rewolutsioon tõi selleesse wahekorda tähtsa muutuse.

Ei ole weel neid arwuji, mis näitaksid Wene talurahwa ilhsemaneks tasandamise protsessi; kuid üksikute kubermangude statistika näitab selgelt, et rewolutsiooni protsess on „nõlsada kahab“ niisama ära kaotanud, nagu ka kulakute omadki. Talurahwas on keskmise talupoja pinnale tasandatud.

Waesele talupojale lõikas rewolutsioon maad juure, keskmise talupoja maa jättis ta puutumata, — nad kas wõitsid rewolutsioonist wõi wähemalt ei kaotanud temaga mitte midagi: neil on mõtet tööliste-talupoegade rewolutsiooni kaitseda. Neid talupoegi on — miljonid.

Kelle läest rewolutsioon maad ära wõttis — need on külakurnajad, sellepärast on nad rewolutsioonile waenulikud ja on tema wastu wõimis wõitlema igajugunste hõljtade ja olamanide kontrrewolutsioonilisteste bandedesse astudes. Kuid neid on — ainult tuhanded ja kümned tuhanded miljonite wastu.

Sellepärast hõõrtafidki küla waeseb punaõde näol kõik kulakute banded juba aamus ära, kus kohal needki olid ja kes ka nende hatjka oli Mahno, Antonow wõi mõni teine.

Erapooletule waatlejale teonitawad need faktid ainult Wene talurahwa poliitilist iseteadwust ja tegewuslikku olekut. Ja päriselt ongi see ka nii.

Rewolutsioon äratas kõik Wene küla jõud ärkwele. Rewolutsioon uuendas küla. Ei ole enam seda „halli“ küla, kes wastupanemata kas mõisniku wõi kaupmehe ehk pohwätšiku kurnamist kannatas. Ei ole enam ka seda küla, seda wõikekodanlised unistajad tagasi tõstusid.

Rewolutsioonilne küla — see on poliitiliselt arenaja, iseseisew ja tegew küla.

Taluraahwas ärkas üles, sai oma huwidest aru, tundis oma waenlased ja sõbrad ära, eristas ise, mis temal teha tuleb. Ning tema tee on selge — oma elu uuendada, kaitsedes oma rewolutsiooni ühes linnatöölisega.

Seda teed mööda jamnub ta kindlalt ja selleti teeji ei lõõ teda mitte keegi kõrwale.

Rahwuswaheline naistööliste päew Eestis.

Naistööliste koosolek „Walwajas“.

Rahwuswahelisel naistööliste päewal — 8. märtsil peeti „Walwajas“ Tallinna Töölisühiste Keskõnukogu korraldusel naistööliste koosolek. Koosolek algas Internatsionaaliga. Sms Wanja tõhikeses awamiskõnes kriipsutab alla päewa tähtsust naisproletariaadile üleilmlises ulatuses.

Esimesena räägib sms Wilma Anderson, tehes ülewaate naisliikumisest üldse kuni Wene rewolutsioonini. Edasi selgitab kõneleja naistööliste liikumise ülesandeid käesolewal ajal. Naine-proletaarlane peab minema ühes mehega-proletaarlasega, sest neil on kaitste ühised huwid ühise waenlase — kodanlase-kapitalisti wastu. Edasi selgitas kõneleja ametiühistuse kui ka poliitilise partei tähtsust ja wajadust naisproletariaadi wõitluseinnas.

Järgmine kõneleja sms Klementi walgustab pikemalt ja näitlikustamisi seniseid wahekordi mees- ja naisproletariaadi wahel, kus naine alati halwemais ja raskemais tingimistes kui mees. Edasi soowib kõneleja, et tööliste häälekandjad rohkem walgustaksid Eesti proletariaati naistööliste liikumisega wälismailt. Eriliist tähtsust annab kõneleja töölisemale lapse kaswatamisel, rõhutades, et iga töölisema peab oma lapsele maast-madalajt kõige kaswatama põlgatust ja wiha oma kurnaja kapitalisti ja iga kodanlase wastu.

Sms Treimann toonitab, et hoolimata rasketest elutingimistest, milles peab tegutsema naistööline — iseeni sinnitama peab ta wõitluruumes kusagil nurgas, sest töölt ärajäämise puhul sinnitamisels on wäratua taha jäämine kindel — ei ole naistöölised jõõnud üksteiseks ja ojawõtmatuks wõitluses oma kurnajate wastu. Tõeb selleks näitusena, kuidas Baltimuuvilawabrikus sunniti töölisi 10 tundi päewas tööd tegema, kuid kus tööliste ühisel nõudmisel wabrikus haikalad olid sunnitud järele andma tööliste nõudmisele, j. o. 8-tunnilise tööpäewale.

Sms Wanja selgitab lühidalt, kuid wäga kujukalt wahekordi kodanlise ja töölise naise wahel, allakriipsutades, et neil peale pika juuste ja undruku midagi ühist ei ole. Arwesse wõttes, et naisproletariaat oma organiseerimistöös wõrreldes meestega kaugele maha on jõõnud, rõhutab kõneleja, et naisproletaarlastel tuleb kõige jõuga hakata tööle, et jõuda järele klassiwendadele.

Sms Klementi teatab, et wangistatud naisselliseid on alanud näljastreiki kohtuwõimude wastu, nõudes endi ülüldistuste kiiremat läbiwaatamist ja wabastamist, ning kutsub üles kõiki teatama wangistatud sellisiliste nõudmisi.

Lõpuks paneb kõneleja ette järgmise resolutsiooni:

„Tänu, ülesõnalisel naispäewal, kõikku igaüht kõdrikorterist kuni suunaurtsikuni üks üheine hüüe: Meie, naistöölised, oleme samafuguised inimesed kui teie, kurnajad, makske meie palka, mis kindlustaks meie inimwäärilise ülespidamise. Ent mitte hõõldjaks hõõleks kõrbes ei peo jäkma sõeilmilisel naispäewal awaldatud soow: Oleme ühes kõigi töölistega. Organiseerinud ribadena on waja wõitluse minna. Sellepärast — kõik naistöölised töölisühistesse liigeteks. Wõitluse 8-tunnilise tööpäewa kõrgimise wõeltu, wõitluse parema töölaku, inimlikuma ümberkujunemise ja tööliste ühinemise wabaduse eest. Meie ülesanne on: kõrtada klassiteadwust ja kaasa wõia üldisele sõjkumisele wähem arenenud naistööliji. Seda peame meie, naistöölised, jõõtma. Meie jõõdamist terwitus kõigile wõitlewatele naistöölistele, kes oma elementaarsemale wabaduste eest wõitlewad „kulturiliselt“ mahajäänud Indias, Egiptuses, wõi „kõrge kulturiliselt“ Inglismaal wõi Ameerikas, kus naistööline waewab kapitalistlikude hiäänede kõrsis. Olgu terwitatud need, kes selle metsalise mahasurumiseks ja töötahwa wõimu maksmapanemiseks wõitluse astuwad.

Ka oma kaaswõitlejaid nõukogude Wenemaa naisproletaarlasi ei tohi meie unustada. Naistööline on seal waba. Ta töötab ühes meestöölisega töörahwa riigi ülesehitamisel. Kerge ei ole neil see töö, sellepärast wõitluse, et meie neile abiks saaks olla. Naistöölised, astuge kaaswõitlejatena tööliste klassiwõitluse ühisesse wäerinda. Maha naistööliste kurnajad ja rõhujad! Elagu üleilmline naisproletariaat.“

See resolutsioon wõeti wastu ühel häälel. Koosolek läppes lauluga „Julgesti, wennad, nüüd tõõle“.

Jean.

Naistööliste koosolek Tartus.

Iseseiswate Sotsialistide Tartu osakond korraldas 8. märtsil Ametiühistuste keskõnukogu ruumides naistööliste kooseleku.

Esimesena kõneles seltsiline H. Lonson. Ta kirjeldas, kuidas kapitalismi arenemisega naine oli sunnitud oma kodukolde maha jätma ja meestöölise kõrwale wabrikusse tööle astuma. Kuid naise töö hinnati ja hinnatakse praegugi odawamalt mehe tööst, kuigi ta ühtewiisi peaks mehega tööd tegema.

See tuleb sellest, et naised senni organiseerinudad ja ei suuda oma seisukorra parandamiseks wõitlust pidada.

Seda kasutawad ära kapitalistid ja wõtwes tööle suurel hulgal odawat naistööliste jõudu, surumad ta alla meestööliste palga, nõnda, et mees ja naine üheskoos suudawad waewalt nõlpalju teenida, kui perekonna ülewalpidamiseks tarwis läheb.

Naistööliste organiseerimisküsimuse juures peatudes, tõhendas kõneleja, et sennised naisleksiid, kes üülewad enese olewat naiste õiguste eest wõitlejad, ei ole oineti mitte naistööliste jõbrad. Seal on koondunud igalwste all kannatajad kodanlised proud, kes ise naistööliste tööjõu delamad kurnajad. Naistööline peab sõnnnu pidama meestöölisega, koondudes samuti ametiühistustesse. Nad mõlemad peawad käsikäes wõitlema kurnajate klassi wastu.

Järgmisena kõneles sms Joonas Eesti naistööliste seisukorrast. Ta näitas andmete põhjal, kuidas Eesti tõusik halastamatult kurnab naistööliste jõudu.

Peale selle peatas ta nende poliitiliste ülesannete juures, mis naistööliste ja walamisõiguse omandamise järele.

Lõpuks kutsustas ta kuulajaid tõõrahwa ühise wõerinna mõttega ja 12. pöhinõudmisega.

Koosoleku lõpul wõeti wastu järgmine resolutsioon:

Rahwuswahelisel naistööliste päewal, 8. märtsil Tartus korraldatud naistööliste koosolek terwitab töörahwa ühist wõerinda, kuhu peawad kuuluma kõik Eesti mees- ja naistöölised.

Koosolek tunnistab tõlesti õigeks 12 pöhinõudmist, mis ühise wõerinna aluseks — ja rõhutab, et nende nõudmiste läbiwiimisel peawad kõik Eesti naistöölised tegelikult wõitlusest osa wõtma, seks koondudes wõimsem tööliste ühinõutesse.

Naistööliste koosolek Narwas.

Rahwuswahelisel naistööliste päewal — 8. märtsil peeti Narwas kino „Illusioon“ ruumes E. J. S. E. P. korraldusel naistööliste koosolek. „Illusioon“ oli punpitsi kuulajaid täis, eeskätt naistöölisi. Kõneles nõigikogu liige sms Oskar Gustafson. Kõneleja käsitas naistööliste päewa tekkimisugu ja ta tähtsust ning ülesandeid. Edasi rõhutas ta, et just naistööline kannatab demokraatia puudujääse all enam kui üksi teine. Kaugelt wõiksem palk kui meestöölisel ja selle eest tajuks kahekordne töökoorem — see on naisorja osa kodanlises korras. Ta tehku pahatööd wabrikus wõi talus ja peale selle on leda koormamas majatalitustööd. Ja mis kõige kurwem: naistööline kui ema on kõigi oma muredega jõetud täiesti iseenda ja saatuse hooleks. Riik leiab ta lapse alles siis, kui ta on sirgunud sedawõrd, et teda wõib panna masku alla wõi wõtta soldatiks. Mõisugustes tingimistes töölisema oma orjalapse on sünnitanud ja kuidas ta tema suureks kaswatanud — selleti ei küsi üksi suur ega wähe demokraatliku wabariigi waatno. Naistööliste kaitse on ta enda käes. Tema kohta maksab üks: ühises wõerinnas kurnajate wastu wõidelda ühes meestöölisega käsikäes ja rind rinna körwal. Astuda hukgana tööliste ühiste liikmeks, koondada ühtlasi klassiwõitluse eesmõtte — rewolutsioonilise tööliste parteiste, millisels meil Eestis kui ainuke legaalne Eesti Iseseisew Sotsialistlik Tööliste Partei — ainult sel teel wõiwad naistöölised tõhisest pühitseda oma päewa, tegudega näites terwitusi rahwuswahelisel naistööliste päewal oma wõitlewaile seltsilistele kogu ilmas. Kõneleja kandis ette töörahwa ühise wõerinna 12 pöhinõudmisi. Need wõeti wastu ühel häälel. Otsustati kõige kiiremas korras ajada ette siiste juhtuvale Narwa kinnõõliste ühisusele. Paadi boikoti alla kirik ja kõrts ning wõeti wastu otsus: üksi tõõliseema ei tohi lubada oma last osa wõtta skautide liikumisest. Seates terwituji kogu ilma wõitlewaile naistöölistele lõppes koosolek, jättes igale osawõtjale naistöölisele selle julgustawa teadmise: wõia ja järeljõnutu wõitlus meestöölisega käsikäes, see üksi suudab kaitsta naistöölist praeguses korras ja wabastada ta kord lõpuliknit.

Tartu tööbörse nõukogu koosolek

teisipäewal 21. weebruaril 1922. a. Koos on: Tööbörse juhataja Lind, maakonna walitsuse esitaja Uiga, linnawalitsuse esitaja Kapsta, wabariigi walitsuse esitaja tööfaitse kommisar Kena (kõik sotsiaaldemokr.), Maatöölise liidu esitajad Kala ja Mägi (iseseisw.) ja kaks tööandjate esitajat.

Päewakorras on: maakonna nõukogu lahti ütlemise tööbörse ühisest kassa ja riigiwalitsusega ülewalpidamisest ja Tartu ametiühistuste keskõnukogu ettepanek töötaõõliste asjas.

Esimese päewakorra punkti juures teatab tööbörse juhataja Lind, et maakonna nõukogu ennast tööbörse ülewalpidamisest möödaläinud ja käesoleva aasta kohta lahti on ütelnud, ainult 50.000 mk. toetuskrahana käesoleva aasta jaoks määrates.

Edasi loeb Lind ette märgukirja, mis tema keskwalitsusele selles asjas saatnud.

Kirjas teatakse, et maakonna nõukogu ennast tööbörse ülewalpidamisest lahti on ütelnud ja palutakse wastusti kas keskwalitsusel on wõimalik sundida maal, nõukogu tööbörse ülewalpidamisest osa wõtma ja kui mitte, siis selleti teatada, et wõimalik oleks tööbörse likwideerimisele ajuda. Tööandjad teewad ettepaneku tõna küsimusi mille arutada naid keskwalitsuse wastusti oodata.

Kala wõtab sõna ja rõhutab, et tööbörse juhataja märgukirja nõrgalt on kirjutanud ja selle peale mingisugusi wastusi oodata ei olegi. Rõhutab, et maakond tööbörset rohkem on toetanud kui linn, kuna märgukirjas sõnagi selleti pole lausutud. Ka ei ole juhitud walitsuse tähelepanu ajutise walitsuse wõlja antud seadusele peale, mille järele maakond on kohustatud linna- ja riigiwalitsusega koos tööbörset ülewal pidama Iseloomustaw on iseärasis weel see, et just tööbörse juhataja, kes asjale kõige lähemal seisab, isegi nõusoleksi awaldab tööbörset likwideerima hakata. Kui juba juhataja ise oma asja nii loiult leiseb, isegi neid tõsiasju üles ei loe, mis tööbörse olemasolu nõuawad, siis muidugi ei olegi mingisugusi head wastust loota. Wahepeal wastab Lind, et tema sellepärast ei olla tahtnud seda kõike iseärasis rõhutada, et wõimole arwamisele wõib tulla nagu kaitseks ta oma kohta. Teiseks olla tema aasta arwande ministeeriumile ära saatnud milleti näha sai palju tööbörset kogu on kaswitanud. Kala loeb ettepaneku, mis wastu wõetakse: tööbörse nõukogu peab pöörama ministeeriumi poole oma märgukirjaga, mida tuleks Kala poolt ette toodud tõsiasjadega täiendada.

Teise päewakorra punktina tuleb arutuse alla am. ühiskõnukogu poolt saadetud kiri kas rõhutatakse, et sennini tööbörse ainult neid tööta töölisi registreerib, kellel lootust on tööd leida, kuna terwes riigis puudub ajutus, kes kõiki töötaatöölisi registreerib ja sellepärast puudutawad andmed tööta töölise arwu kohta. Sellepärast teeb am. keskõnukogu tööbörsele ettepaneku kõigi tööta tööliste registreerimist ema kõtte wõtja ja riigiwalitsusele tööta tööliste toetust nõuda. Uiga (fots) räägib, et see tegelikult täiesti lähi wõimata olla. Ejtetes ei olla kuidagi wõimalik kindlaks teha tööta tööliste arwu, teiseks ei saaks toetusi kuidagi õigelaselt ära jagada, sest kaugi ei tegewat kindlaks mõisugune tööline tõõpuudusse pärast ilma kohata ja mõisugune tööline ise ei tahagi tõõle minna. Peale selle kõnnusnõõtid ja iseistid ja katsunud toetusi nõuda, kuid nende ettepanek olla riigilaga pooli tagasi lükatud, ja nii ei maksawat seda enam korrata, millest tagajärge ei ole.

Kala wõtab pikemalt sõna ja kirjeldab seda raket selsukorda millesse tõõlised tõõpuudusel satunud. Töölised ei ole teisi sisseteleku allikat kui ainult kõte töö läbi saadud päewa palk, see päewa palk on alati nii odaw olnud, et waewalt poolnälgides tööline siiski on jaanud, kuid eales ei ole wõimalust olnud tagawara koguda, — mil päewal töölisel ei ole tööd, siis ei ole sissetulekut ja leiba ja peab ainult nälgima. Wiimasel ajal on ses suhtes tööliste seisukord wäga tõõkiks läinud ja kui paranemist ei tuleb wõib ta katastroofiliseks muutuda. Ei ole töölisel mõtet tööst ära ütelda ja ainult abi oodata, sest waewalt saab abi nii suur, et ainult selleti ära elada saab. Naeratwäärt on wäide, et kui iseistid ford toetust nõudnud ja see tagasi lükatud, siis seda enam korrata ei tohi. Kas peame meie waikides mõõda minema selleti hõõdast ja wiletusest mis walitsed tööta tööliste teskel, ainult sellepärast, et riigilaga ford toetusest ära ütles.

Tööandjade esitaja Matto soowitab rahulise toetuse asemel rahulise toetuse summa suuruses tööd nõuetseda. Et juba saadikuid üks osa ära läinud siis teeb Kala ettepaneku, selle kirja põhimõtteliselt õigeks tunnistada ja juhatust kohustada järgmiseks koosolekuks kindla kawaga esinema. See ettepanek wõetakse wastu.

Haridusminister noorsoo karskusliikumist materdamas.

Tapal oli 29. jaan. j. a. noorte karskusühingu konekoosolek, millele järgnesid ühingu tõigete enesewaheliised läbirääkimised karskusküsimuste üle. Muu seas wõeti wastu Karskusselistide Keskõnukonna poolt kokkuseatud protest alkoholituputuse wastu, milles puudutati ka Prantsuse weinide uputuse „enamsoodustamist“ Eesti-Prantsuse lepingus. Warsti järgnes ministerlik uurimine. Reaalgümnaasiumi juhataja kutsuti 9. weebr. telefonogrammiga kiires korras Tallinna aru andma õpilaste „walitsuswastalise koosoleku pärast“. Maakonna koolimalitsust kohustati asja kõha peal uurima. Õpetajale, kes koosolekust oli osa wõtnud, tehti koolijuhataja laudu juusonal ministerlik noomitus. Kuuldawasti olla noomitus antud ka keskõnukonna kõnelejale, kes mainitud koosolekul esines, ja wist ka... keskõnukonnale enesele.

Nähtawasti on hra minister Bauer jõudnud juba proletaatlise noorsoo materdamisest kodanluse enese wõõsketse juure ja annab pihta igal juhtumisel: Wiijandi mürgellie (noorsoo kongressi puhul) järgnesid drakoonilised määrused ja kitsendused, sest noored olid... joonud ja teinud sõgadusi. Tapa karskuskoosolekule järgnesid ministerlikud noomitused, sest noored... olid protestecrinud alkoholi uputuse wastu.

Meie arwates on wiimne samm igatahes herrale ministrile enam näo järele: mis karskust teile waja, kui kõik joowad, kui arwes on tähtsamaks tuluallikaks piiritus, kui prantslased on walmis tooma Eestisse nii häid weine.

Kirjaiwastused.

E. W. Lohus: Malige teine warjuurimi.

Moira: Luuletus ei ilma. Oja teateid kõhes ligemal ajal, — kuid mitte enne, kui olete teatanud oma aadressi ja nime.

Wilo: Saatke ärkkasiaalisi teateid tööliste elust. Teie ei ole ikka weel oma aadressi teatanud!

Gus, Tartus: Tõõwõtame. Saatke järelkõõlalt.